

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

**Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΩΝ
ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

A.M.: 2001026

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

κ. ΣΠΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.1 ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.2 ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΣΕ ΜΙΑ ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

2.1 ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ

2.2. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

2.3 ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

3.1 ΚΥΡΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

3.2. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΖΩΝΗΣ
ΤΟΥ ΕΥΡΩ

3.3 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

3.4 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ Η.Π.Α.
ΚΑΙ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

3.4.1 Η.Π.Α.

3.4.2 ΙΑΠΩΝΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

4.1 ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

4.2 ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ

ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ

4.3 ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ

ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Η ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΩΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

5.1 ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ “ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ”

(2000- 2006) {ΕΠΑΝ}

5.2 ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΠΑΝ

5.2.1 ΤΟΜΕΑΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

5.2.2. ΤΟΜΕΑΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

5.2.3 ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

5.2.4 ΤΟΜΕΑΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

5.3 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ

ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ (2007- 2013)

5.4 ΑΙΤΙΕΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ

ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΑΧΥΤΕΡΟΥ ΡΥΘΜΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΚΑΙ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) είναι μια οικογένεια ευρωπαϊκών χωρών, οι οποίες έχουν δεσμευτεί να συνεργάζονται για την ειρήνη και την ευημερία.

Για την επίτευξη των κοινοτικών στόχων, τόσο των κοινωνικών όσο και των περιβαλλοντικών, και συνεπώς τη διασφάλιση της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των ευρωπαίων πολιτών, είναι αναγκαία μια ανταγωνιστική ευρωπαϊκή βιομηχανία. Στο παρόν σύγγραμμα γίνεται λόγος για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων των κρατών μελών όπου παραθέτονται στοιχεία για την δημιουργία της ενιαίας αγοράς, την διεθνή ανταγωνιστικότητα καθώς και την ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής οικονομίας.

Πιο συγκεκριμένα, το πρώτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο οποίο αναφέρονται τα κράτη μέλη αυτής και πως προωθούν τη σταθερότητα και την ευημερία στην Ε.Ε.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται η βιομηχανική πολιτική σε μια διευρυμένη Ευρώπη καθώς επίσης παρουσιάζονται και τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που υπάρχουν στην ενιαία αγορά.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μια λεπτομερής ανάλυση για την ανταγωνιστικότητα στην Ευρώπη, ενώ παραθέτονται και συγκριτικοί πίνακες των οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται λόγος για την ανταγωνιστικότητα των βιομηχανικών προϊόντων καθώς και για τους στόχους που θέτει η Ευρωπαϊκή Πολιτική για την ανταγωνιστικότητα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο αναφέρεται η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας ως στρατηγικός στόχος της ελληνικής οικονομίας. Ειδικότερα παρουσιάζονται οι στόχοι του Επιχειρησιακού προγράμματος (ΕΠΑΝ) (2000-2006) σε διάφορους τομείς καθώς και το πρόγραμμα-πλαίσιο για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα (2007-2013). Επίσης στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται και οι αιτίες περιορισμένης ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας.

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον καθηγητή μου κ. Σπηλιόπουλο Οδυσσέα για την πολύτιμη βοήθειά του και τις γνώσεις του.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ιστορική αναδρομή της ενωμένης Ευρώπης

1.1 Η γέννηση της Ενωμένης Ευρώπης

Η διαδικασία της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 με το περίφημο σχέδιο Schuman 1. Βασικός στόχος του σχεδίου ήταν η διατήρηση της ασφάλειας και της ευημερίας αρχικά μεταξύ των δυο πρώην πολεμίων Γερμανίας – Γαλλίας και κατ' επέκταση των υπολοίπων εθνών κρατών της Ευρωπαϊκής Ηπείρου. Μια βασική αρχή στην οποία βασίστηκε εξ αρχής το σχέδιο της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ήταν η αποφυγή επιβολής μιας “εκ των άνω” τετελεσμένης κατάστασης που θα στερούνταν νομιμοποίησης και σταθερότητας. Ως εναλλακτικός τρόπος θεμελίωσης του Ευρωπαϊκού οικοδομήματος προτάθηκε και τελικά επικράτησε η σταδιακή (gradual) ολοκλήρωση στα πλαίσια της οποίας θα συντελείται μια ολοένα βαθύτερη και εκτενέστερη ενοποίηση μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών 2.

Στο παραπάνω πλαίσιο, το Σχέδιο Schuman από την πρώτη στιγμή εφαρμογής του (Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα / ΕΚΑΧ3) έθεσε ως στόχο την συνεργασία σε ένα περιορισμένο τομέα πολιτικής με σημαντική ωστόσο ουσιαστική και ιδεολογική σημασία: τον τομέα της πολεμικής βιομηχανίας. Οι τομείς συνεργασίας σταδιακά επεκτάθηκαν. Μετά την ΕΚΑΧ δημιουργήθηκαν με τις συνθήκες της Ρώμης στις 25 Μαρτίου 1957 η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας / ΕΚΑΕ (γνωστή και ως Euratom).

Όταν η ΕΟΚ ιδρύθηκε το 1957, βασιζόταν σε μια κοινή αγορά. Με άλλα λόγια οι άνθρωποι, τα αγαθά και οι υπηρεσίες θα έπρεπε να μπορούν να κινούνται ελεύθερα μεταξύ των κρατών μελών σαν να επρόκειτο για μια ενιαία αγορά, χωρίς να διενεργούνται έλεγχοι στα

σύνορα και χωρίς να καταβάλλονται τελωνιακοί δασμοί. Εντούτοις, χρειάστηκε αρκετός χρόνος για να επιτευχθεί αυτό. Οι τελωνιακοί δασμοί μεταξύ των χωρών της ΕΟΚ καταργήθηκαν την 1^η Ιουλίου 1968. Χρειάστηκε επίσης αρκετός χρόνος για να απομακρυνθούν και άλλοι φραγμοί που παρεμπόδιζαν τις συναλλαγές και μόνο στο τέλος του 1992 ολοκληρώθηκε η Ενιαία αγορά.

Η ΕΟΚ ήταν ο μόνος οργανισμός περιφερειακής ολοκλήρωσης ο οποίος σε αντίθεση με τις άλλες οικονομικές ενώσεις (π.χ. NNFTA κλπ) περιελάμβανε μια δέσμη πολιτικών και μέτρων που εξυπηρετούσαν με την ευρεία έννοια στόχους κοινωνικής πολιτικής. 4.

1. Ο Robert Schuman διετέλεσε υπουργός εξωτερικών της Γαλλίας και μαζί με τον διπλωμάτη Jean Monnet αποτελούσαν τους εμπνευστές του σχεδίου για την ολοκλήρωση / ενοποίηση της Ευρώπης. Το σχέδιο ανακοινώθηκε επισήμως (αφού είχε εξασφαλιστεί η σύμφωνη γνώμη της Γερμανίας) στο Σαλόνι του Ρολογιού στις 9 Μαΐου 1950.
2. Σύμφωνα με το κείμενο της δήλωσης του R. Schuman " Η Ευρώπη δεν θα δημιουργηθεί δια μιας, θα διαμορφωθεί μέσα από συγκεκριμένα επιτεύγματα. Πρέπει πρώτα να καθιερωθεί η "πραγματική αλληλεγγύη".
3. Η συνθήκη για την θέσπιση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα υπογράφηκε στις 18 Απριλίου 1951.
4. Πέρα από την "κλασσική" κοινωνική πολιτική σημαντική βαρύτητα στην προώθηση κοινωνικών στόχων κατείχαν η Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) και η Κοινή Περιφερειακή Πολιτική.

1.2 Λόγοι για την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής πολιτικής.

Για την επίτευξη της κοινής αγοράς αναπτύχθηκαν μια σειρά από κοινοτικές πολιτικές. Μια από αυτές ήταν και η Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική της οποίας πρωταρχικός στόχος αποτέλεσε η αποφυγή κοινωνικού ντάμπινγκ (social dumping) ενός κινδύνου που κινητοποίησε κυρίως τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης.

Ως κοινωνικό ντάμπινγκ μπορεί να θεωρηθεί μια κρατική πολιτική που αποβλέπει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων επιχειρήσεων και την προσέγγιση επενδύσεων με τον περιορισμό του εργατικού κόστους κυρίως με περιορισμό του μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους .

Με άλλα λόγια, το κοινωνικό ντάμπινγκ σχετίζεται άμεσα με την οικονομική ανάπτυξη και συνακόλουθα με άλλα θεμελιώδη κοινωνικο-οικονομικά δεδομένα με χαρακτηριστικότερο αυτό της ανεργίας. Η διαδικασία του κοινωνικού ντάμπινγκ απορρέει από τις ιδιαίτερες συνθήκες που προκαλεί η οικονομική ολοκλήρωση της Ε.Ε. δηλαδή το σχέδιο για την Ενιαία Εσωτερική Αγορά και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) στο εσωτερικό της Ένωσης και ταυτίζεται με τη μεταφορά κεφαλαίων και επιχειρήσεων από τις “δαπανηρές” από άποψη εισφορών, φορολογίας και παρεχόμενης κοινωνικής προστασίας, χώρες του Ευρωπαϊκού Βορρά στις “φθηνότερες” χώρες του Νότου. Σύμφωνα με το βασικό επιχείρημα που διατυπώθηκε, σε μια ενιαία αγορά όπου δεν θα υπήρχαν εμπόδια στη διακίνηση κεφαλαίων, ατόμων, εμπορευμάτων, και υπηρεσιών καθώς και το όπλο της συναλλαγματικής πολιτικής, τα κεφάλαια και οι επιχειρήσεις θα εγκατέλειπαν τις χώρες του Βορρά και θα μετακινούνταν προς το Νότο στις οποίες η εργασία είναι σαφώς πιο φθηνή και οι κοινωνικές εισφορές και η φορολογία είναι πολύ χαμηλότερες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.1. Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή για αιώνες η Ευρώπη αποτέλεσε το σκηνικό πολλών και αιματηρών πολέμων. Για το λόγο αυτό ένας αριθμός Ευρωπαίων ηγετών πείστηκε πως ο μόνος τρόπος να διασφαλίσουν μια μόνιμη ειρήνη μεταξύ των χωρών τους ήταν να τις ενώσουν οικονομικά και πολιτικά.

Έτσι το 1950 ο Υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας Robert Schumann, όπως προαναφέρθηκε, πρότεινε την ενοποίηση των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα της Δυτικής Ευρώπης. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το 1951 η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα και Χάλυβα (ECSC) να αποτελείται από έξι μέλη. Βέλγιο, Δυτική Γερμανία, Λουξεμβούργο, Γαλλία, Ιταλία και Ολλανδία. Οι χώρες μέλη καταπιάστηκαν με το να εξαλείψουν τα εμπορικά εμπόδια μεταξύ τους και να δημιουργήσουν μια “κοινή αγορά”.

Το 1967 οι θεσμοί των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που είχαν δημιουργηθεί συγχωνεύτηκαν. Απ’ αυτό το σημείο και έπειτα υπήρχε μια Επιτροπή και ένα Συμβούλιο Υπουργών καθώς επίσης και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η συνθήκη του Μάαστριχ (1992)² εισήγαγε νέους τύπους συνεργασίας μεταξύ των κυβερνήσεων των χωρών μελών, για παράδειγμα πάνω στην άμυνα και στην δικαιοσύνη. Προσθέτοντας λοιπόν αυτές τις εσω-κυβερνητικές συνεργασίες στο υπάρχον κοινοτικό σύστημα η Συνθήκη του Μάαστριχ δημιούργησε την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η οικονομική και πολιτική ενοποίηση μεταξύ των χωρών- μελών της Ε.Ε. θα σήμαινε ότι οι χώρες πρέπει να παίρνουν κοινές αποφάσεις σε

---

² [www. Europe.eu. int](http://www.Europe.eu.int)

πολλά ζητήματα όπως για την γεωργία, την εκπαίδευση, τις μεταφορές, το περιβάλλον και για πολλούς άλλους τομείς.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει μεγαλώσει σε μέγεθος με επιτυχημένα βήματα ανόδου. Η Δανία, η Ιρλανδία, και η Μ. Βρετανία ενώθηκαν το 1973, ακολούθησε η Ελλάδα το 1981, η Ισπανία και η Πορτογαλία το 1986 και η Αυστρία, η Φιλανδία και η Σουηδία το 1995.

Η Ε.Ε. πριν ένα χρόνο περίπου καλωσόρισε στην οικογένειά της δέκα επιπλέον χώρες στην Ανατολική και Νότια Ευρώπη. Αυτές είναι η Κύπρος, η Δημοκρατία της Τσεχίας, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Μάλτα, η Πολωνία, η Σλοβακία, και η Σλοβενία. Η Βουλγαρία και η Ρουμανία αναμένονται να ακολουθήσουν λίγα χρόνια αργότερα και η Τουρκία είναι υποψήφια χώρα – μέλος.

1.2 Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η διεύρυνση της 1^{ης} Μαΐου 2004 χαρακτηρίζεται ως μια από τις σημαντικότερες ευκαιρίες που παρουσιάστηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Η περαιτέρω ενοποίηση της ηπείρου με ειρηνικά μέσα διαμορφώνει μια ζώνη σταθερότητας και ευημερίας στα κράτη μέλη που αποτελούν την Ε.Ε. με το μοναδικό και ιστορικό αυτό εγχείρημα.

Η Ε.Ε. έχει ήδη μια προϊστορία επιτυχών διευρύνσεων. Ωστόσο, η τωρινή διεύρυνση συνιστά μοναδική προσκόλληση δεδομένου ότι δεν υπάρχει ιστορικό προηγούμενο από την άποψη του κλίματος και της πολυμορφίας. Αν και οι βάσεις για τη διεύρυνση είχαν τεθεί από το 1993, η Ε.Ε. εισήλθε στην τελική φάση της διαδικασίας της διεύρυνσης το Μάρτιο του 1998.

Η διεύρυνση είναι μια φυσική εξέλιξη, η οποία θέτει τέλος στη διαίρεση της ηπείρου μας. Η επέκταση της ζώνης ειρήνης, σταθερότητας και ευημερίας που η Ε.Ε. έφερε στην Ευρώπη θα ενισχύσει την ασφάλεια

όλων των λαών της. Με πληθυσμό 450 εκατομμυρίων, η Ένωση αποτελεί πλέον τη μεγαλύτερη εσωτερική αγορά στον κόσμο. Αυτή η διευρυμένη ενιαία αγορά αντιπροσωπεύει το 19% περίπου του παγκόσμιου εμπορίου. Με την προσχώρηση 10 νέων χωρών θα αρχίσουν να εφαρμόζονται οι κανόνες της ενιαίας αγοράς και θα βελτιωθεί η πρόσβαση των επιχειρήσεων στην αγορά. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα επιδόσεις μέσω του μεγαλύτερου ανταγωνισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΕ ΜΙΑ ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ

2.1 Ενιαία αγορά

Η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, συμπληρωμένη με το ενιαίο νόμισμα, παρέχει στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να επωφεληθούν από οικονομίες κλίμακας, να μειώσουν το διοικητικό και χρηματικό οικονομικό κόστος, να έχουν καλύτερη πρόσβαση στις δημόσιες συμβάσεις όλων των κρατών μελών και να συνεργάζονται μεταξύ τους. Τα πλεονεκτήματα των οικονομιών της κλίμακας για τις επενδύσεις στην εσωτερική αγορά δεν αφορούν μόνο τη μαζική παραγωγή, αλλά και την ανάπτυξη εξειδικευμένων προϊόντων. Εξίσου σημαντική με το μέγεθος της εσωτερικής αγοράς είναι και η ποιότητα της. Η ίδια η κοινή αγορά αποτελεί ένα σημαντικό βήμα για να μπορούν οι επιχειρήσεις να βλέπουν, να σκέπτονται και να ενεργούν στρατηγικές πέρα από τα εθνικά όρια. Ασφαλώς, η τάση ορισμένων επιχειρήσεων να αποκτήσουν δεσπόζουσα θέση στην αγορά με την πρόφαση πως επιδιώκουν ένα επαρκές κρίσιμο μέγεθος πρέπει να ελέγχεται από τις αρχές ανταγωνισμού, επιτρέποντας όμως στις επιχειρήσεις να εφαρμόζουν τις κατάλληλες στρατηγικές για να διαφυλάξουν την ανταγωνιστικότητά τους σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πολλοί στόχοι της κοινοτικής βιομηχανικής πολιτικής επιτυγχάνονται χάρη στην ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς. Έτσι, από τις αρχές της δεκαετίας του '90, η ευρωπαϊκή τυποποίηση παρέχει στους κατασκευαστές ένα σύνολο τεχνικών προδιαγραφών που θεωρούνται ως τεκμήριο συμμόρφωσης προς τις βασικές απαντήσεις των κοινοτικών οδηγιών. Τα ευρωπαϊκά πρότυπα δεν είναι μόνο αναγκαία για την κατάργηση των τεχνικών εμποδίων στις συναλλαγές. Είναι επίσης όλο

και περισσότερο και ένα απαραίτητο στοιχείο για την προώθηση της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας, γιατί μειώνουν το κόστος για τους παραγωγούς και επιτρέπουν το άνοιγμα νέων αγορών, ιδίως μέσω της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών. Συγχρόνως, η μεγαλύτερη τυποποίηση των προϊόντων προσδίδει πρωτεύουσα σημασία στην καινοτομία, την εξαιρετική ποιότητα, το σχεδιασμό και την αξιοπιστία μάλλον, παρά σε πιο παραδοσιακούς παράγοντες της ανταγωνιστικότητας όπως η γειτνίαση με τις αγορές, τα συστήματα διανομής και η σταθερότητα της πελατείας.

Πολύ σημαντικές για την ευρωπαϊκή βιομηχανική ανταγωνιστικότητα είναι επίσης οι δημόσιες προμήθειες, οι οποίες έχουν πλέον ελευθερωθεί χάρη στη νομοθεσία της εσωτερικής αγοράς. Οι δημόσιες προμήθειες έχουν τριπλή σημασία για τη βιομηχανία: πρώτον, το τεράστιο μέγεθος των δημοσίων αγορών- 16% του ΑΕΠ_ σημαίνει ότι η πρόσβαση στην αγορά αυτή έχει πολύ μεγάλη σημασία για όλες τις επιχειρήσεις. Δεύτερον, οι δημόσιες προμήθειες μπορεί να προωθήσουν την τεχνολογική ικανότητα αυξάνοντας τη ζήτηση για τα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας. Τρίτον, δεδομένου ότι οι δημόσιες προμήθειες είναι συγκεντρωμένες σε μια ομάδα τομέων, αυτοί εξαρτώνται από μια ανταγωνιστική αγορά δημοσίων προμηθειών για να αναπτύξουν τα προϊόντα και τις εξειδικεύσεις που χρειάζονται για να επιτύχουν σε διεθνές επίπεδο.

2.2 Οι προκλήσεις μιας νέας βιομηχανικής πολιτικής

Παρά την επίτευξη των πλεονεκτημάτων της μεγάλης αγοράς, η Ευρωπαϊκή βιομηχανία αντιμετωπίζει νέες προκλήσεις. Η παγκοσμιοποίηση των αγορών, που επιτρέπει την πραγματοποίηση μεγαλύτερων οικονομιών της κλίμακας και την επίτευξη μιας όλο και μεγαλύτερης εξειδίκευσης των επιχειρήσεων σε όλο και πιο συγκεκριμένα

τμήματα της αγοράς, σημαίνει, συγχρόνως, ένταση του ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι ικανές να αντιμετωπίσουν τη παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και του ανταγωνισμού καθώς και την νέα βιομηχανική επανάσταση, η οποία προκύπτει από την ανάπτυξη των τεχνολογιών της πληροφορικής και της επικοινωνίας.

Οι κυριότερες προκλήσεις τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσει η βιομηχανική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναλύονται ως εξής:

- Η παγκοσμιοποίηση: η γεωγραφική θέση παραμένει καθοριστικός παράγων για την έρευνα και την καινοτομία. Έχει λοιπόν κρίσιμη σημασία η βελτίωση της ελκυστικότητας της Ε.Ε. ως τόπο παραγωγής.
- Η τεχνολογική εξέλιξη: πρόκειται για συνδυασμό τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, των νέων διαχειριστικών τεχνικών και οργανωτικών τεχνικών και την ανάπτυξη ενός εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού στο να καταστεί δυνατή μια ουσιαστική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας.
- Η καινοτομία και το επιχειρηματικό πνεύμα: η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων στηρίζεται μεταξύ άλλων στην μόνιμη δημιουργία νέων επιχειρήσεων και στην ανάπτυξη των υφισταμένων κυρίως σε μια φάση ταχείας τεχνολογικής προόδου. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία έχει επίσης ανάγκη της ανάπτυξης και της οικονομικής εκμετάλλευσης των νέων και βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών και της βελτιστοποίησης των μεθόδων των επιχειρήσεων. Μια αύξηση των δαπανών για την Ε&Α σε σχέση με το ΑεγχΠ είναι απαραίτητη, καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση υπερέχει στον τομέα αυτό από τους κυριότερους ανταγωνιστές της.

- Η βιώσιμη ανάπτυξη και τα νέα αιτήματα της κοινωνίας: θα πρέπει επίσης να αντιμετωπιστεί μια αυξανόμενη ζήτηση για ασφάλεια, υγεία, κοινωνική προστασία και προστασία του καταναλωτή που αντικατοπτρίζουν εν μέρει τις ανησυχίες της κοινής γνώμης έναντι των συνεπειών ορισμένων νέων τεχνολογιών σε θέματα περιβάλλοντος, ηθικής και δημόσιας υγείας.

Η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων καθορίζεται από μεγάλο αριθμό πολιτικών. Η συνθήκη περί ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας λαμβάνει υπόψη της αυτό στο άρθρο της 157 που ορίζει ότι η Κοινότητα συμβάλλει στην υλοποίηση των στόχων της βιομηχανικής πολιτικής μέσω των λοιπών της πολιτικών. Πρόκειται συγκεκριμένα για την εμπορική πολιτική, τις πολιτικές που συνδέονται με την ενιαία αγορά, τις πολιτικές μεταφορών και ενέργειας, την πολιτική ανταγωνισμού, την περιφερειακή πολιτική και τη μακροοικονομική πολιτική.

2.3 Οι επιχειρήσεις στην ενιαία αγορά

Στις δεκαετίες του '60 και του '70 οι οικονομολόγοι υμνούσαν τα πλεονεκτήματα των πολυεθνικών επιχειρήσεων: οικονομίες κλίμακας, νέες τεχνολογίες στην παραγωγή και στη διανομή, μοντέρνα διαχείριση του προσωπικού, σχεδιασμοί της παραγωγής και της διανομής σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Οι πολιτικοί προσέφεραν κάθε είδους διευκολύνσεις και κίνητρα στις πολυεθνικές επιχειρήσεις για να εγκατασταθούν στην χώρα ή στην περιοχή τους, να την αναπτύξουν και να απασχολήσουν το υπερβάλλον δυναμικό. Στην πραγματικότητα οι πολυεθνικές, κυρίως αμερικανικές επιχειρήσεις, εκμεταλλεύονταν την υπερτίμηση του δολαρίου για να αγοράσουν φθηνά ή να εκτοπίσουν απ' τις αγορές που τις ενδιέφεραν, τις μεσαίες και μεγάλες εθνικές επιχειρήσεις.

Στη δεκαετία του '80 όμως, άρχισε η αντίστροφη μέτρηση ως προς τις πολυεθνικές επιχειρήσεις. Τα μεγάλα κέρδη άρχισαν να εκλείπουν για τις πολυεθνικές, η ευρωπαϊκή πολιτική ανταγωνισμού καταπολεμούσε τις τάσεις των ίδιων να μονοπωλούν τις αγορές και τις τάσεις των δημοσίων αρχών να τους παρέχουν μεγάλα κίνητρα. Έτσι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις σταμάτησαν να επενδύουν στην Ευρώπη και στράφηκαν στο λεγόμενο "κοινωνικό ντάμπινγκ", δηλαδή άρχισαν να εγκαθίστανται στις χώρες όπου το κόστος της εργασίας είναι να εγκαθίστανται στις χώρες όπου το κόστος της εργασίας είναι χαμηλό. Τώρα πια, λόγω της τεχνολογικής ανάπτυξης, πολλές παραδοσιακές βιομηχανίες βρίσκονται σε παρακμή και κάνουν την εμφάνισή τους νέες βιομηχανίες, που προσφέρουν νέα προϊόντα τα οποία περιέχουν συχνά μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία. Αυτοί οι νέοι φορείς είναι στις περισσότερες περιπτώσεις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ).

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν περίπου 75% της συνολικής απασχόλησης και του κύκλου εργασιών του ιδιωτικού τομέα-βιομηχανία και υπηρεσίες- στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκριτικά με τις μεγάλες επιχειρήσεις οι ΜΜΕ έχουν καλύτερες εργασιακές σχέσεις, εξασφαλίζουν de facto την κατάρτιση του εργατικού δυναμικού και συμβάλλουν στην απορρόφηση των λιγότερο ευνοημένων κατηγοριών στην αγορά εργασίας, όπως γυναικών και ανειδίκευτων εργαζομένων. Επίσης, οι ΜΜΕ είναι παρούσες στις αγορές του μέλλοντος, ενώ η απλή και ευέλικτη διαχείριση μιας μικρής επιχείρησης είναι σημαντικό πλεονέκτημα κυρίως για την παραγωγή προϊόντων ποιότητας.

Οι ΜΜΕ υπολογίζονται σε 17 εκατομμύρια και εκπροσωπούν πάνω από το 75% των απασχολήσεων, 50% των επενδύσεων και 60% των πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκτός από τα ποσοτικά κριτήρια, που μπορούν να υπολογιστούν σχετικά εύκολα, χρησιμοποιούνται για τον χαρακτηρισμό των ΜΜΕ και ποιοτικά κριτήρια, τα οποία στρέφονται

κυρίως γύρω από την κυριότητα κεφαλαίου, τη διαχείριση και τους τρόπους χρηματοδότησης των. Μια ΜΜΕ βασίζεται κυρίως στην αυτοχρηματοδότηση δεδομένης της δυσκολίας πρόσβασης στις χρηματαγορές, και επομένως πάσχει συχνά από ανεπάρκεια χρηματοοικονομικών μέσων.

Βέβαια οι ΜΜΕ έχουν και αδύνατα σημεία, τα οποία είναι τα εξής:

- ❖ η δυσκολία να ανταπεξέλθουν στο πολύπλοκο διοικητικό και νομοθετικό περιβάλλον, το οποίο έχει δημιουργήσει αφενός η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και αφετέρου η παγκοσμιοποίηση της παραγωγής.
- ❖ η έλλειψη εκπαίδευσης πολλών επιχειρηματιών στη διαχείριση των επιχειρήσεων ή και η μη ανάθεση αυτής της διαχείρισης σε ειδικά εκπαιδευμένους συνεργάτες.
- ❖ οι δυσκολίες χρηματοδότησης παρά την ποσοτική ανάπτυξη και τη διαφοροποίηση των χρηματοδοτικών μέσων που τίθενται στη διάθεση των επιχειρηματιών.

Οι μεσαίες επιχειρήσεις είναι ασφαλώς οι πρωτεργάτες της επιτυχίας τους στην ενιαία αγορά. Για να το επιτύχουν όμως αυτό θα πρέπει να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες:

- ❖ να προσαρμοστούν στο νέο περιβάλλον εγκαταλείποντας μεθόδους παραγωγής σχετικές με την οικογενειακή διαχείριση.
- ❖ να συνεργαστούν μεταξύ τους έτσι ώστε να καλύψουν ορισμένες ατέλειες που οφείλονται στο μέγεθος τους, ιδίως ως προς την παραγωγή και την κατανάλωση των προϊόντων τους σε πολλά κράτη μέλη.

Στις προσπάθειες τους αυτές οι ΜΜΕ θα πρέπει να ενθαρρύνονται από τις κυβερνήσεις τους και από τους θεσμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Πάνω σε αυτό το τομέα το πολυετές πρόγραμμα για τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα προβλέπει την ανάπτυξη της

πολιτικής για τις επιχειρήσεις μέσω μιας νέας διαδικασίας συντονισμού με τα κράτη μέλη. Το πρόγραμμα αυτό αποσκοπεί να ενισχύσει την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων σε μια διεθνοποιημένη οικονομία της γνώσης, να προάγει το επιχειρηματικό πνεύμα, να απλουστεύσει και να βελτιώσει το διοικητικό και κανονιστικό περιβάλλον των επιχειρήσεων, ιδίως με σκοπό να ευνοήσει την έρευνα, την καινοτομία, και τη δημιουργία επιχειρήσεων, να βελτιώσει το χρηματοδοτικό περιβάλλον των επιχειρήσεων (με τη μορφή εγγυήσεων δανείων και στήριξης της χορήγησης κεφαλαίων για επιχειρηματικούς κινδύνους) και να διευκολύνει την πρόσβαση των επιχειρήσεων στις υπηρεσίες υποστήριξης, στα κοινοτικά προγράμματα και δίκτυα. Η Επιτροπή πρότεινε σχέδιο δράσης για τη θέσπιση ενός στρατηγικού πλαισίου για την προώθηση της επιχειρηματικότητας σύμφωνα με το πολυετές πρόγραμμα.³

Οι ΜΕΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) διαδραματίζουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο όχι μόνο σε οικονομικό, αλλά και σε κοινωνικό και πολιτισμικό επίπεδο. Εκτός, δηλαδή από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και τη συμβολή τους στην αύξηση του ΑΕΠ, οι ΜΜΕ συμβάλλουν στη συγκράτηση του κοινωνικού ιστού, στην τόνωση των τοπικών οικονομιών, καθώς και στη διατήρηση της πολιτισμικής-πολιτιστικής κληρονομιάς. Συγχρόνως δε, οι ΜΜΕ δραστηριοποιούνται σε ένα πολυσύνθετο περιβάλλον το οποίο προσδιορίζεται από την Ενιαία Εσωτερική Αγορά σε επίπεδο Ε.Ε., το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και τους νέους κανόνες ανταγωνισμού σε όλο τον κόσμο, τις ανακατατάξεις σε διάφορες περιοχές του πλανήτη, την ευκολότερη κίνηση των κεφαλαίων, την επέκταση της νέας τεχνολογίας, και κυρίως, τις δυνατότητες που αυτή προσφέρει μέσω της διακίνησης των πληροφοριών.

---

³ com (2004) 70, 11 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2004

Η επιβίωση των ΜΜΕ αποτελεί κρίσιμο παράγοντα, τόσο για την ομαλή λειτουργία της Ευρωπαϊκής οικονομίας, όσο και για την κοινωνική συνοχή των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και συνδέεται θεμελιωδώς με τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας αυτών των επιχειρήσεων. Οι ευρωπαϊκές ΜΜΕ αντιμετωπίζουν ως ένα βαθμό κοινά προβλήματα, επιπλέον όμως έρχονται αντιμέτωπες με ορισμένες ιδιαιτερότητες οι οποίες σχετίζονται άμεσα με την περιοχή, τη χώρα και τις ξεχωριστές συνθήκες που επικρατούν. Η βασική διαιρετική τομή που διαπερνά τις ΜΜΕ όλων των κρατών μελών της Ε.Ε. και τις ομαδοποιεί, ανεξάρτητα από τη χώρα στην οποία αυτές δραστηριοποιούνται, σχετίζεται με το μέγεθος τους. Εκτός, λοιπόν, από την ανάγκη ύπαρξης μιας στρατηγικής- πολιτικής με στόχο την αξιοποίηση των όποιων συγκριτικών πλεονεκτημάτων διαθέτουν οι ΜΜΕ, την αύξηση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας τους, ώστε να γίνουν βιώσιμες σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης και ανοικτού ανταγωνισμού, επιβάλλεται και σε περιφερειακό επίπεδο, τόσο οι περιφερειακές και τοπικές διοικήσεις, όσο και οι κοινωνικοί εταίροι, να συμβάλλουν προς την κατεύθυνση ενίσχυσης του "τοπικού περιβάλλοντος" όπου δραστηριοποιούνται οι ΜΜΕ.

Ο ορισμός των ΜΜΕ αποτέλεσε κατά καιρούς επίκεντρο αντιπαραθέσεων λόγω της άμεσης συσχέτισης τους με τα κίνητρα, τα κοινοτικά προγράμματα και τις κρατικές ενισχύσεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με νέα Σύστασή της, στις 6 Μαΐου 2003, ανακοίνωσε τον ορισμό των ΜΜΕ που είχε εκδοθεί το 1996 (σύσταση 96/2801/Ε.Κ.), αναθεωρώντας τα κριτήρια του κύκλου εργασιών και διατηρώντας τα κριτήρια της ανεξαρτησίας. Έτσι οι ΜΜΕ σύμφωνα με την Σύσταση (που ισχύει από 1.1. 2005) κατατάσσονται ως ακολούθως.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Η κατάταξη των ΜΜΕ

Κατηγορίες επιχειρήσεων	Αριθμός εργαζομένων (αμετάβλητοι)	Κύκλος εργασιών
Μεσαίες	<250	<ή = 50 εκατ. Ε
Μικρές	<50	< ή = 10 εκατ. Ε
Πολύ μικρές	<10	< ή = 2 εκατ. Ε

Η στρατηγική που υιοθετήθηκε στην Λισσαβόνα συνιστά κορυφαία στιγμή για το μέλλον της Ε.Ε. καθώς έθεσε φιλόδοξους στόχους αναφορικά με την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας, τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση, αλλά και την κοινωνική συνοχή. Ο στόχος αυτός, συνδέεται σε σημαντικό βαθμό και με την ανάπτυξη των ΜΜΕ την αύξηση της ανταγωνιστικότητας τους, δεδομένου ότι οι ΜΜΕ αποτελούν αριθμητικά την πλειοψηφία των επιχειρήσεων της ευρωπαϊκής οικονομίας. Οι ΜΜΕ έχουν ένα ιδιαίτερο βάρος σε όλα τα κράτη μέλη της Ε.Ε. Διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο σε όλους τους τομείς οικονομικών δραστηριοτήτων στη Ευρωπαϊκή Ένωση και αποτελούν βασική πηγή δημιουργίας θέσεων εργασίας. Παράλληλα, οι ΜΜΕ αποτελούν έδαφος αναπαραγωγής επιχειρηματικών ιδεών και κύριο οδηγό για την καινοτομία, την απασχόληση και την κοινωνική και τοπική ολοκλήρωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Το θέμα της ανταγωνιστικότητας δεν αφορά σε κάποιον συγκεκριμένο μόνο τομέα οικονομικής δραστηριότητας (γεωργία, βιομηχανία ή υπηρεσίες). Αντίθετα, αποτελεί κεντρικό θέμα στη λειτουργία κάθε οικονομικής δραστηριότητας και επηρεάζει κάθε πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μια “δυνατή” οικονομία πρέπει να λειτουργεί με αποδοτικό τρόπο, ώστε να δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης και να επιτρέπει βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Παραγωγικότητα, απασχόληση και επίπεδο διαβίωσης είναι όλα τα μεγέθη που αλληλεξαρτώνται και αλληλοπροσδιορίζονται. Υψηλή παραγωγικότητα εξασφαλίζει τη βάση της αύξησης της απασχόλησης. Η βιώσιμη ανάπτυξη μακροπρόθεσμα προϋποθέτει ταυτόχρονη βελτίωση παραγωγικότητας και απασχόλησης.

Ανταγωνιστικότητα για μια επιχείρηση, είναι η δυνατότητα της να παράγει και να διαθέτει ποιοτικά προϊόντα ή υπηρεσίες, σε τιμές που οι πελάτες να είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν. Σημαίνει παραγωγικότητα και ποιότητα. Σημαίνει η δυνατότητά της να επιβιώνει και να αναπτύσσεται.

Ανταγωνιστικότητα για μια χώρα σημαίνει την ικανότητά της να αυξάνει τον παραγόμενο πλούτο. Αυτό σημαίνει:

- ❖ Να αξιοποιήσει το ανθρώπινο δυναμικό της.
- ❖ Να δίνει κίνητρο στην καινοτομία και στην επιχειρηματικότητα
- ❖ Να εκμεταλλεύεται τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της.
- ❖ Να ενισχύει τις υποδομές και τους θεσμούς της, κάνοντας τη γνώση προσβάσιμη και διαθέσιμη σε όλους.
- ❖ Να αναβαθμίζει το επενδυτικό και επιχειρηματικό περιβάλλον.

Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μιας χώρας είναι μια διαρκής και σύνθετη διαδικασία που εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι οι δείκτες για την ανταγωνιστικότητα στις εκθέσεις των διεθνών οργανισμών αποτυπώνουν, αλλά και συνδιαμορφώνουν την πραγματικότητα. Οι ξένοι επενδυτές σε αυτούς τους δείκτες βασίζονται για να πάρουν τις αποφάσεις τους. Η ανταγωνιστικότητα σήμερα:

- ❖ Είναι βασική προϋπόθεση για την επιβίωση, την ανάπτυξη και την ενίσχυση των επιχειρήσεων.
- ❖ Είναι κλειδί για την δυναμική και τη διατηρήσιμη ανάπτυξη.
- ❖ Είναι όρος και προϋπόθεση για την αύξηση του παραγόμενου προϊόντος και τη δικαιότερη κατανομή του.

3.1 Κύρια θέματα για την ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να καταστεί περισσότερο ανταγωνιστική και για το λόγο αυτό επιβάλλεται να δοθεί ώθηση στη βιομηχανία της. Ο βαθμός της ανταγωνιστικότητας καθορίζεται από την αύξηση της παραγωγικότητας. Ανταγωνιστική είναι μια οικονομία που παρουσιάζει υψηλή και διαρκή αύξηση της παραγωγικότητας. Πολλοί παράγοντες επηρεάζουν άμεσα την ανταγωνιστικότητα. Ορισμένοι από αυτούς, όπως η ικανότητα προώθησης της έρευνας, της καινοτομίας και του επιχειρηματικού πνεύματος, αλλά και η τόνωση των επενδύσεων, το επίπεδο ανταγωνισμού, η μεγιστοποίηση των πλεονεκτημάτων από τη διευρυμένη εσωτερική αγορά, έχουν άμεση επίδραση στην εξέλιξη της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας.

Η αύξηση της παραγωγικότητας στην Ευρώπη έχει επιβραδυνθεί επί του παρόντος. Η επιβράδυνση αυτή έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της ανταγωνιστικότητας και προκαλεί σοβαρές ανησυχίες. Συνεπάγεται

κινδύνους για τις επιδόσεις της ευρωπαϊκής βιομηχανίας και για την ικανότητά της να επιφέρει διαρθρωτικές προσαρμογές.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υστερεί σε πολλούς βασικούς τομείς, κυρίως όσον αφορά την έρευνα και την ανάπτυξη, την καινοτομία, την τεχνολογία των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), την επιχειρηματικότητα, αλλά και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων. Επομένως, για να είναι ανταγωνιστική σε μια όλο και πιο ανταγωνιστική παγκόσμια αγορά, η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει οπωσδήποτε να έχει μεγαλύτερες επιδόσεις. Πρέπει επίσης να ενθαρρύνει ειδικά τις επενδύσεις στην έρευνα, την καινοτομία, τις ΤΠΕ, την αναδιοργάνωση της εργασίας, την εκπαίδευση, που αποτελούν βασικά στοιχεία της μεταβατικής διαδικασίας. Είναι ουσιαστικής σημασίας να προβλέπει η ευρωπαϊκή βιομηχανία τις προκλήσεις και να προετοιμάζεται καλύτερα για την αντιμετώπισή τους.

Η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να βασίζεται σε ανάλυση της ανταγωνιστικότητας. Η ανάλυση αυτή αποτελείται από μια οριζόντια οικονομική ανάλυση και από μια λεπτομερή ανάλυση της ανταγωνιστικότητας των διαφόρων τομέων. Η ανάλυση επιτρέπει συνεπώς να καθοριστούν οι δράσεις που πρέπει να αναλάβει η Ένωση. Όλες οι κοινοτικές πολιτικές πρέπει να συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα. Συνεπώς, έχει ουσιαστική σημασία η αξιοποίηση των συνεργιών με ορισμένες κοινοτικές πολιτικές (βιομηχανική πολιτική, πολιτική έρευνας και ανάπτυξης, πολιτική ανταγωνισμού, στρατηγική για την εσωτερική αγορά, φορολογική πολιτική, πολιτική απασχόλησης, πολιτική εκπαίδευσης και κατάρτισης, περιβαλλοντική πολιτική, πολιτική μεταφορών και ενέργειας, περιφερειακή πολιτική) με σκοπό την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

3.2 Ανταγωνιστικότητα των χωρών της ζώνης του Ευρώ

Οι εξελίξεις όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα έχουν καίρια σημασία για την πραγματική οικονομία, ιδίως για τις πραγματικές εξαγωγές. Η ανταγωνιστικότητα των τιμών αποτελεί μια αρκετά σύνθετη έννοια που είναι δύσκολο να οριστεί, γιατί ενσωματώνει διάφορα στοιχεία. Πρώτα απ' όλα, η εξέλιξη της ονομαστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας διαδραματίζει βασικό ρόλο στον καθορισμό των τιμών των εξαγωγών της ζώνης του ευρώ σε ξένο νόμισμα. Φυσικά, όμως, η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία δεν αποτελεί τον μοναδικό προσδιοριστικό παράγοντα της ανταγωνιστικότητας των τιμών. Το γεγονός ότι όλες οι χώρες της ζώνης του ευρώ έχουν ενιαία συναλλαγματική ισοτιμία αποτελεί την ουσία της νομισματικής ένωσης. Αυτό σημαίνει ότι μια περίοδος υποτίμησης ή ανατίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας αποτελεί διαταραχή που επηρεάζει ταυτόχρονα όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ. Ωστόσο, όλες οι χώρες δεν αντιμετωπίζουν αυτή τη διαταραχή με τον ίδιο τρόπο.

Σε περίοδο ανατίμησης του ευρώ, οι εξαγωγές της ζώνης του ευρώ προσπαθούν να μειώσουν τις τιμές τους σε ευρώ. Ωστόσο, δεν μπόρεσαν όλες οι χώρες της ζώνης του ευρώ να μειώσουν εξίσου επιτυχώς τις τιμές των εξαγωγών τους σε ευρώ και, επομένως, να διατηρήσουν τις εξαγωγικές επιδόσεις τους. Για παράδειγμα, ενώ οι Γερμανοί εξαγωγείς κατόρθωσαν να μειώσουν σημαντικά τις τιμές των εξαγωγών τους σε ευρώ - διασφαλίζοντας έτσι την ανταγωνιστικότητά τους και διατηρώντας ή ακόμη και διευρύνοντας το μερίδιό τους στην αγορά - οι αντίστοιχες προσπάθειες των Ιταλών και των Ελλήνων εξαγωγέων δεν ήταν τόσο επιτυχείς, εν μέρει λόγω πιέσεων από το εγχώριο κόστος. Ορισμένες χώρες δεν μπόρεσαν να αντιδράσουν με τρόπο ανταγωνιστικό σε εξωτερικές προκλήσεις, εν μέρει λόγω δυσκολιών στις αγορές

προϊόντων και εργασίας οι οποίες δεν επέτρεπαν ταχείες και επαρκείς προσαρμογές των σχετικών τιμών και αμοιβών.

Είναι αυτονόητο ότι η διεθνής ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας αποτελεί έννοια ευρύτερη από την ανταγωνιστικότητα των τιμών. Εξαρτάται από το φάσμα και την ποιότητα των αγαθών και των υπηρεσιών που μπορεί να παράγει και να εξάγει μια χώρα και, αντιστοίχως, από τον τρόπο με τον οποίο οι αγορές, τα θεσμικά όργανα και οι πολιτικές στηρίζουν και προάγουν τις άλλες παραμέτρους της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων της. Ωστόσο, οι εξαγωγικές επιδόσεις των χωρών της ζώνης του ευρώ όντως εξαρτώνται από την ανταγωνιστικότητα των τιμών, η οποία μπορεί να επηρεαστεί σημαντικά από τις σωρευτικές διαφορές πληθωρισμού και της μεταβολής κόστους μεταξύ των χωρών της ζώνης του ευρώ.

3.3 Ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής Οικονομίας και συγκριτικές επιδόσεις των οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης των Η.Π.Α. και της Ιαπωνίας

Οι προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας εξακολουθούν να παραμένουν θετικές. Η οικονομία των Η.Π.Α., έπειτα από αρκετά χρόνια ισχυρής μεγέθυνσης που στηρίχθηκε σε μεγάλο βαθμό στην αγορά κατοικίας, παρουσιάζει επιβράδυνση στην οικονομική της δραστηριότητα. Η άνοδος όμως στις άλλες περιοχές του κόσμου και ιδιαίτερα στις αναδυόμενες οικονομίες της Ασίας, παραμένει ισχυρή. Γενικότερα το παγκόσμιο ΑΕΠ προβλέπεται ότι το 2007 η αύξηση θα επιβραδυνθεί στο 4,6% και το 2008 στο 4,7%. Οι περισσότεροι οικονομικοί και χρηματοοικονομικοί δείκτες οδηγούν στην άποψη ότι θα υπάρξει ομαλή προσγείωση στην οικονομική δραστηριότητα στις Η.Π.Α., αλλά η ισχυρή ανάπτυξη στις άλλες περιοχές του κόσμου θα διατηρήσει την παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα σε ικανοποιητικά επίπεδα. Οι θετικές

προοπτικές ενδυναμώνονται από την πτώση των τιμών του πετρελαίου, τις θετικές προοπτικές στα χρηματιστήρια και από τις πτωτικές τάσεις στα μακροχρόνια επιτόκια και το γεγονός ότι δεν φαίνεται να υπάρχουν σημαντικοί κίνδυνοι για πληθωρισμό. Η προβλεπόμενη μείωση στην αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ οφείλεται κυρίως στην επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας στις Η.Π.Α.. Οι ανισορροπίες όμως στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών των Η.Π.Α. παραμένουν, και το έλλειμμα προβλέπεται να αυξηθεί στα 900 δισεκ. δολάρια, παρά τη σημειούμενη βελτίωση στις αποταμιεύσεις των νοικοκυριών. Από την άλλη πλευρά η Ιαπωνία και οι πετρελαιοεξαγωγικές χώρες θα είναι εκείνες που θα αυξήσουν τα πλεονάσματά τους σε συναλλαγματικά αποθέματα. Ενώ οι προοπτικές γενικά είναι θετικές δεν μπορεί να αγνοηθούν οι κίνδυνοι που υπάρχουν, κυρίως σε περίπτωση που η επιβράδυνση στις Η.Π.Α. είναι πολύ πιο μεγάλη από την προβλεπόμενη. Με δεδομένη τη σημασία που έχουν οι Η.Π.Α. για τις διεθνείς χρηματαγορές και το μεγάλο έλλειμμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών τους, οι οποίες διαταραχές μπορεί να οδηγήσουν σε διορθωτικές κινήσεις στις χρηματαγορές.

Συνοπτικά οι εξελίξεις και οι προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας απεικονίζονται στον πίνακα 1.1.

Πίνακας .1.1. Το διεθνές περιβάλλον

(Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)	Πρόβλεψεις (Φθινόπωρο 2006)					
	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Αύξηση πραγματικού ΑΕΠ					
ΕΕ 25	1,3	2,4	1,7	2,8	2,4	2,4
ΗΠΑ	2,5	3,9	3,2	3,4	2,3	2,8
Ιαπωνία	1,8	2,3	2,6	2,7	2,3	2,1
Ασία (εκτός Ιαπωνίας)	8,0	8,4	8,4	8,4	8,0	8,0
Από την οποία Κίνα	10,0	10,1	10,2	10,4	9,8	9,7
Ρωσία	7,3	7,2	6,4	6,7	6,4	6,4
Λατινική Αμερική	2,0	5,5	4,3	4,7	4,0	3,7
Μέση Ανατολή- Βόρεια Αφρική	3,3	5,6	6,9	5,5	5,4	5,2
Υπο-Σαχάρια Αφρική	3,2	4,8	5,1	4,6	6,1	5,5
Παγκόσμιο ΑΕΠ	4,1	5,3	4,9	5,1	4,6	4,7
Παγκόσμιο ΑΕΠ (εκτός Ε.Ε, 25)	4,8	6,0	5,6	5,7	5,2	5,2

Πηγή: European Commission, Autumn Forecasts, 2006.

Μετά από μια μακρά σχετικά περίοδο πολύ χαμηλών ρυθμών αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 25 και ιδιαίτερα της Ευρωζώνης, είναι πλέον εμφανή το σημείο της οικονομικής ανάκαμψης. Έτσι, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη από 0,9% και 0,8% που ήταν το 2002 και 2003 αντίστοιχα αυξήθηκε στο 2,6% το 2006 και προβλέπεται ότι είναι πάνω από 2% στα επόμενα δύο χρόνια.

Η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας οφείλεται σε αύξηση της κατανάλωσης των επενδύσεων, αλλά και στη θετική συμβολή του εξωτερικού τομέα. Η αύξηση των επιτοκίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας φαίνεται να μην επηρεάζει σημαντικά την ανάκαμψη (Πίνακας 1.2). Η ανάκαμψη αυτή αναμένεται να έχει και θετικές επιδράσεις στην απασχόληση και η ανεργία να μειωθεί από το 8% το 2006 στο 7,4 % το 2008. Ακόμη ο πληθωρισμός θα διατηρηθεί σε χαμηλά επίπεδα και το 2008 εκτιμάται ότι θα μειωθεί, έστω οριακά, κάτω από το 2% που είναι ο στόχος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Επίσης, αξιοσημείωτη μεταβολή στην Ευρωζώνη είναι η μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και η αποκλιμάκωση του δημοσίου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ.

Πίνακας 1.2. Βασικά στοιχεία της ανάκαμψης στην Ευρωζώνη

(Ετήσια ποσοστιαία μεταβολή)	Φθινόπωρο 2006, πρόβλεψη					
	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ΑΕΠ	0.8	2.0	1.4	2.6	2.1	2.2
Κατανάλωση	1.2	1.5	1.4	2.0	1.6	2.1
Επενδύσεις	1.0	2.3	2.5	4.3	3.0	3.0
Απασχόληση	0.4	0.7	0.7	1.4	1.2	1.1
Ανεργία	8.7	8.9	8.6	8.0	7.7	7.4
Πληθωρισμός	2.1	2.1	2.2	2.2	2.1	1.9
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-3.1	-2.8	-2.4	-2.0	-1.5	-1.3
Δημόσιο Χρέος (% ΑΕΠ)	69.2	69.7	70.6	69.4	68.0	66.9
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	0.5	0.8	0.0	-0.1	0.1	0.1

Πηγή: European Commission, Autumn Forecasts, 2006.

Σε ότι αφορά τις νέες χώρες- μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οικονομική δραστηριότητα προβλέπεται να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα αν και οι περισσότερες έχουν σημαντικά προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών τους. Οι σημαντικές όμως εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό, λόγω άμεσων ξένων επενδύσεων και εμβασμάτων των μεταναστών, εκτιμάται ότι δεν θα υπάρξει σημαντικό πρόβλημα στην χρηματοδότηση των ελλειμμάτων στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Τέλος, σε ότι αφορά τη δημοσιονομική κατάσταση των χωρών αυτών, δεν αναμένεται να υπάρξουν προβλήματα, με εξαίρεση την Ουγγαρία, όπου το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης θα παραμείνει πάνω από το 7% του ΑΕΠ το 2007, και προβλέπεται να μειωθεί περί το 6% του ΑΕΠ το 2008.

Πίνακας 1.3. Μεταβολή ΑΕΠ, 1992-2008

Χώρα	5ετής μέσος όρος			Πραγματοποιήσεις				Προβλέψεις		
	1992	1997	2002	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	-96	-01	-06							
Αυστρία	2.0	2.6	1.9	0.9	1.1	2.4	2.0	3.1	2.6	2.1
Βέλγιο	1.5	2.6	1.8	1.5	1.0	3.0	1.1	2.7	2.3	2.2
Γαλλία	1.2	3.0	1.6	1.0	1.1	2.3	1.2	2.2	2.3	2.1
Γερμανία	1.4	2.1	0.9	0.0	-0.2	1.2	0.9	2.4	1.2	2.0
Δανία	2.6	2.4	1.8	0.5	0.7	1.9	3.0	3.0	2.3	2.2
Ελλάδα	1.1	4.0	4.1	3.8	4.8	4.7	3.7	3.8	3.7	3.7
Ευρωζώνη	1.4	2.8	1.5	0.9	0.8	2.0	1.4	2.6	2.1	2.2
Ην. Βασίλειο	2.5	3.1	2.5	2.1	2.7	3.3	1.9	2.7	2.6	2.4
Ιρλανδία	5.9	9.9	5.1	6.0	4.3	4.3	5.5	5.3	5.3	4.3
Ισπανία	1.5	4.4	3.3	2.7	3.0	3.2	3.5	3.8	3.4	3.3
Ιταλία	1.1	2.1	0.6	0.3	0.0	1.1	0.0	1.7	1.4	1.4
Λουξ/ούργο	2.6	6.3	3.7	3.8	1.3	3.6	4.0	5.5	4.5	4.2
Ολλανδία	2.3	3.7	1.4	0.1	0.3	2.0	1.5	3.0	2.9	2.6
Πορτογαλία	1.6	3.8	0.5	0.8	-1.1	1.2	0.4	1.2	1.5	1.7
Σουηδία	1.2	3.2	2.8	2.0	1.7	3.7	2.7	4.0	3.3	3.1
Φιλανδία	1.3	4.6	2.9	1.6	1.8	3.5	2.9	4.9	3.0	2.6
Ευρωζώνη	1.4	2.8	1.5	0.9	0.8	2.0	1.4	2.6	2.1	2.2
ΕΕ 25		2.9	1.8	1.2	1.3	2.4	1.7	2.8	2.4	2.4

Πηγή: European Commission, Autumn Forecasts, 2006

Παρά το θετικό κλίμα που επικρατεί, θα πρέπει να τονισθεί ότι οι ρυθμοί αυτοί αύξησης της οικονομικής δραστηριότητας δεν μπορούν να θεωρηθούν ικανοποιητικοί. Ο στόχος που είχε τεθεί στη σύνοδο της Λισσαβόνας, το Μάρτιο του 2000, για μέσους ετήσιους ρυθμούς ανάπτυξης γύρω στο 3%, κατά μέσο όρο. Από 2,1% μέσο ετήσιο ρυθμό ανάπτυξης της δεκαετία 1991- 2000, η μεγέθυνση του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη συρρικνώθηκε σε 0,9% το 2002, 0,8% το 2003, 2,0% το 2004 και 1,6% το 2005. Την ίδια περίοδο οι ΗΠΑ και η παγκόσμια οικονομία αναπτύσσονται με ρυθμούς άνω του 3% και 4,5% αντίστοιχα. Σημαντική θα είναι και η ανάπτυξη στην Ιαπωνία, με ρυθμούς 2,1% το 2007.

3.4 ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΩΝ Η.Π.Α. - ΙΑΠΩΝΙΑΣ

3.4.1 Η.Π.Α.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, στις Η.Π.Α. ο τριμηνιαίος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ επιβραδύνθηκε σε 2,9% το β' τρίμηνο του 2006. Η μείωση των δαπανών των νοικοκυριών για διαρκή αγαθά αποτέλεσε τον κύριο παράγοντα επιβράδυνσης του ρυθμού αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ και αντισταθμίστηκε εν μέρει από την υψηλότερη ζήτηση υπηρεσιών από τα νοικοκυριά. Η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης αντανακλά επίσης την υποχώρηση των πάγιων επενδύσεων, η οποία αντισταθμίστηκε εν μέρει μόνο από τη συσσώρευση αποθεμάτων.

Μολονότι ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών και των εισαγωγών επιβραδύνθηκε σημαντικά, το εμπορικό ισοζύγιο είχε ελαφρώς θετική συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη. Αν και ο ρυθμός αύξησης του όγκου των εξαγωγών υπερβαίνει τον αντίστοιχο ρυθμό των εισαγωγών έως τώρα, η επίδραση στο εμπορικό ισοζύγιο έχει σε μεγάλο βαθμό εξουδετερωθεί από τους δυσμενέστερους όρους εμπορίου λόγω των υψηλών αυξήσεων της τιμής της εισαγόμενης ενέργειας.

Η επιδείνωση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης στις Η.Π.Α. αναμένεται να συνεχιστεί, δεδομένης της αναμενόμενης μείωσης των δαπανών των νοικοκυριών μετά την κάμψη που σημειώθηκε στην αγορά κατοικιών, των υψηλότερων τιμών του πετρελαίου και της επίδρασης των μέτρων περιοριστικής νομισματικής πολιτικής τα τελευταία χρόνια. Εντούτοις, η επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης των μισθών ενδέχεται να συμβάλει στον περιορισμό της κάμψης των δαπανών των νοικοκυριών. Οι επιχειρηματικές επενδυτικές δαπάνες πιθανόν να παραμείνουν ένας βασικός παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης και να ενισχυθούν από τη συνεχιζόμενη υψηλή κερδοφορία των επιχειρήσεων.

Όσον αφορά την εξέλιξη των τιμών, ο μετρούμενος πληθωρισμός τιμών καταναλωτή επιβραδύνθηκε λόγω των ηπιότερων αυξήσεων των συνιστωσών εκτός της ενέργειας. Οι συνεχείς πιέσεις στις τιμές, λόγω των υψηλών επιπέδων χρήσης των πόρων και των τιμών των βασικών εμπορευμάτων, αναμένεται να μετριασθούν με την πάροδο του χρόνου.

3.4.2. ΙΑΠΩΝΙΑ

Στην Ιαπωνία, η οικονομική δραστηριότητα συνέχισε να επεκτείνεται και οι τιμές καταναλωτή εξακολούθησαν να αυξάνονται. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το β' τρίμηνο 2006 ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε 0,2% σε τριμηνιαία βάση, έναντι 0,7% το προηγούμενο τρίμηνο. Αυτή η επιβράδυνση οφείλεται κυρίως στην αρνητική συμβολή της δημόσιας ζήτησης και των ιδιωτικών επενδύσεων. Η εγχώρια ιδιωτική ζήτηση παρέμεινε υψηλή και συνέβαλε κατά 0,5% στο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ, λόγω της επιτάχυνσης του ρυθμού αύξησης των επιχειρηματικών επενδύσεων και της ιδιωτικής κατανάλωσης. Το β' τρίμηνο του 2006, οι παραγγελίες μηχανημάτων εκτός των μεταβλητών παραγγελιών αυξήθηκαν κατά 8,9% σε τριμηνιαία βάση. Συνολικά, οι πιο πρόσφατες δημοσιεύσεις στοιχείων αναφέρουν ότι

η εγχώρια ιδιωτική ζήτηση αποτελεί τη βασική κινητήρια δύναμη της οικονομίας. Όσον αφορά τις μελλοντικές εξελίξεις, οι προοπτικές για την οικονομία της Ιαπωνίας παραμένουν ευνοϊκές.

Όσον αφορά την εξέλιξη των τιμών, οι τιμές καταναλωτή συνέχισαν να αυξάνονται. Ο ΔΤΚ εκτός των νωπών ειδών διατροφής αυξήθηκε κατά 0,2% σε ετήσια βάση. Ο συνολικός ΔΤΚ αυξήθηκε κατά 0,3% τον Ιούλιο 2006 σε ετήσια βάση έναντι 0,5% τον Ιούνιο.

Από τα μέσα του 2004 και έπειτα το πλεόνασμα του εμπορικού ισοζυγίου της Ιαπωνίας παρουσιάζει καθοδική τάση, αντανακλώντας σε μεγάλο βαθμό το υψηλότερο κόστος των εισαγόμενων βασικών εμπορευμάτων, ιδίως του πετρελαίου και των βιομηχανικών πρώτων υλών. Εντούτοις, η επίδραση αυτής της μείωσης στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αντισταθμίστηκε σε μεγάλο βαθμό από τη σημαντική αύξηση του Ισοζυγίου Καθαρών Εισοδημάτων, αντανακλώντας εν μέρει τον αυξημένο επαναπατρισμό κερδών από θυγατρικές του εξωτερικού. Όσο αφορά τις πιο πρόσφατες τάσεις, το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ιαπωνίας υποχωρεί από τις αρχές του 2006 λόγω του σταθερού ισοζυγίου καθαρών εισοδημάτων και της μείωσης του πλεονάσματος του ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

4.1 Διεθνής ανταγωνιστικότητα βιομηχανικών προϊόντων

Η ομαδοποίηση των βιομηχανικών κυρίως προϊόντων σε διάφορες κατηγορίες -συνήθως αναλόγως της σχετικής έντασης με την οποία οι διάφοροι συντελεστές παραγωγής υπεισέρχονται στη διαδικασία παραγωγής τους- διευκολύνει την εξέταση και διαπίστωση της ανταγωνιστικότητάς τους. Συγκεκριμένα, τα βιομηχανικά προϊόντα ομαδοποιούνται σε πέντε επιμέρους κατηγορίες, ως εξής:

- **Προϊόντα εντάσεως εργασίας.** Ένας στους τέσσερις βιομηχανικούς κλάδους παράγουν προϊόντα που κατατάσσονται στην κατηγορία αυτή, η οποία συγκεντρώνει το 22% της συνολικής απασχόλησης της Ε.Ε., των Η.Π.Α. και της Ιαπωνίας, το 14,6% της προστιθέμενης αξίας, αλλά μόνο το 10,2% των συνολικών εξαγωγών. Χαρακτηριστικά προϊόντα της κατηγορίας αυτής είναι η κλωστούφαντουργία, τα οικοδομικά υλικά και τα προϊόντα ξύλου.
- **Προϊόντα εντάσεως κεφαλαίου.** Τα ποσοστά βασικών μεγεθών που συγκεντρώνονται στην κατηγορία αυτή είναι 9,9% της συνολικής απασχόλησης στις παραπάνω τρεις αναπτυγμένες χώρες, 13,4% της προστιθέμενης αξίας και 17% των εξαγωγών. Στην ομάδα αυτή εντάσσονται κλάδοι όπως τα προϊόντα πετρελαίου, τα βασικά χημικά προϊόντα, η χαλυβουργία.
- **Προϊόντα εντάσεως διαφήμισης.** Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει διαφορετικούς βιομηχανικούς κλάδους, οι οποίοι συνολικά στις τρεις αγορές (Ε.Ε., Η.Π.Α. και Ιαπωνία), συγκεντρώνουν 22% της απασχόλησης και της

προστιθέμενης αξίας. Δεν πρόκειται για ιδιαίτερα διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα γι' αυτό και η συμμετοχή τους στις εξαγωγές δεν υπερβαίνει το 10%. Κύριος κλάδος στην κατηγορία αυτή είναι η βιομηχανία τροφίμων, αλλά περιλαμβάνονται και άλλοι κλάδοι καταναλωτικών προϊόντων.

- **Προϊόντα εντάσεως έρευνας.** Στην ομάδα αυτή προϊόντων εντάσσονται 14 κλάδοι αντιπροσωπευτικοί της χημικής βιομηχανίας, της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών καθώς και των μεταφορικών μέσων. Συγκεντρώνουν 18,6% της απασχόλησης, 25,3% της προστιθέμενης αξίας και ένα ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό (38,8%) των εξαγωγών (υψηλότερο όλων των άλλων ομάδων).
- **“Μη χαρακτηρισμένοι” κλάδοι βιομηχανίας.** Σε αυτή την κατηγορία εντάσσονται οι υπόλοιποι κλάδοι της βιομηχανικής παραγωγής (περίπου 25) στους οποίους δεν παρατηρείται σαφής υπεροχή κάποιου συγκεκριμένου από τους συντελεστές παραγωγής που αναφέρθηκαν. Ως κλάδοι αυτής της κατηγορίας θεωρούνται τα προϊόντα χάρτου, τα πλαστικά, ο ηλεκτρονικός εξοπλισμός και ορισμένοι τύποι οχημάτων και μηχανών. Η κατηγορία αυτή προϊόντων συγκεντρώνει περίπου το 25% της απασχόλησης στο σύνολο των τριών αγορών (Ε.Ε. , Η.Π.Α., Ιαπωνία) και περίπου αντίστοιχα μερίδια της συνολικής προστιθέμενης αξίας και των εξαγωγών τους.

Ενόψει του αυξημένου παγκόσμιου ανταγωνισμού, οι περισσότεροι βιομηχανικοί τομείς κατέβαλαν σημαντικές προσπάθειες για να αναβαθμίσουν τις παραγωγικές υποδομές τους και να υιοθετήσουν νέες μορφές οργάνωσης. Με την πραγματοποίηση επενδύσεων σε

κεφαλαιουχικό εξοπλισμό, και με την πραγματοποίηση επαφών με την επιστημονική κοινότητα, διάφοροι βιομηχανικοί κλάδοι, όπως η κλωστοϋφαντουργία, η επεξεργασία τροφίμων, η επιπλοποιία, το λιανικό εμπόριο, η μηχανολογία και η χημική βιομηχανία απορρόφησαν σύγχρονες γνώσεις. Όλοι αυτοί οι τομείς που θεωρούνται μέτριου ή χαμηλού τεχνολογικού επιπέδου, χρησιμοποιούν σήμερα στην παραγωγή τους καινοτομικές μεθόδους που βασίζονται στη σύγχρονη τεχνολογία.

Η διαδικασία αυτή οδήγησε σε αναβάθμιση των προσόντων που απαιτούνται για τις διάφορες θέσεις απασχόλησης. Ο παράγοντας αυτός, περισσότερο από την αύξηση του ποσοστού των τομέων υψηλής τεχνολογίας στη συνολική παραγωγή, αποτελεί την αιτία για την αυξανόμενη ζήτηση εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης. Η στροφή της βιομηχανίας προς τη ζήτηση ανθρώπινου δυναμικού με υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης, πράγμα που σημαίνει ότι η ανταγωνιστικότητα της θα εξαρτάται ολόενα και σε μεγαλύτερο βαθμό από το ποιοτικό επίπεδο του ανθρώπινου κεφαλαίου, συνδυάστηκε με τη συνεχή αύξηση της μέσης διάρκειας εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού στην Ε.Ε. Ωστόσο, με επίπεδα που μόλις φθάνουν στο 87% και στο 90% των αντίστοιχων επιπέδων των Η.Π.Α. και της Ιαπωνίας, η Ε.Ε. εξακολουθεί να υστερεί σε σχέση με τους κύριους ανταγωνιστές της.

Συγκριτικά, η ευρωπαϊκή βιομηχανία παραμένει κυρίαρχη δύναμη στο η ευρωπαϊκή βιομηχανία παραμένει κυρίαρχη δύναμη στο διεθνές εμπόριο. Η μεγαλύτερη παρουσία νέων εμπορικών εταιρών στις παγκόσμιες αγορές μείωσε το μερίδιο της Ε.Ε. στις παγκόσμιες εξαγωγές. Ωστόσο, η τάση αυτή είναι λιγότερο έντονη για την Ε.Ε. απ' ό τι για τις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία. Το μερίδιο της Ε.Ε. μειώθηκε από μέσο ποσοστό 19,3% κατά την περίοδο 1991/95 σε 18,4% κατά το 2002. Κατά την ίδια περίοδο, το μερίδιο της Ιαπωνίας από 12,2% σε 8,2%. Επιπλέον, σε ορισμένους βασικούς τομείς, όπως η αυτοκινητοβιομηχανία, η

αεροναυπηγική ή ορισμένες κατηγορίες τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού, οι εταιρείες της Ε.Ε. κατόρθωσαν να αποκτήσουν ηγετική θέση στην παγκόσμια αγορά.

Αναφορικά με την παραγωγικότητα παρά το γεγονός ότι ορισμένες μικρές χώρες της Ε.Ε. σημείωσαν εξαιρετικές βελτιώσεις σε αυτόν τον τομέα, ωστόσο η αύξηση της παραγωγικότητας της ευρωπαϊκής μεταποιητικής βιομηχανίας ήταν χαμηλότερη από τα αντίστοιχα επίπεδα των Η.Π.Α. Για το σύνολο της οικονομίας της Ε.Ε., ο ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας είναι χαμηλότερος από το ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας του ίδιου μεταποιητικού τομέα, πράγμα που αντανακλά τη σχετικά ασθενέστερη επίδοση του τομέα των υπηρεσιών, και παρουσιάζει μεγάλη επιβράδυνση από 1,9% (κατά μέσο όρο) κατά το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας του '90 σε 1,2% την περίοδο 1995-2001. Συνολικά, τα στοιχεία αυτά υποδηλώνουν μια επικίνδυνη επιδείνωση του αναπτυξιακού δυναμικού της Ε.Ε. και έναν προφανή κίνδυνο για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας της.

Από την άλλη πλευρά, παρά το γεγονός ότι μερικές εταιρείες της Ε.Ε. έχουν καινοτομική δραστηριότητα που είναι πρωτοποριακή σε παγκόσμιο επίπεδο, η δραστηριότητα της Ευρώπης στον τομέα των διπλωματών ευρεσιτεχνίας και της Ε και Α υστερεί σε σχέση με την αντίστοιχη δραστηριότητα των κυριότερων ανταγωνιστών της Ε.Ε. , γεγονός που δείχνει ότι, οι επιδόσεις της Ευρώπης στον τομέα της καινοτομίας παραμένουν πολύ χαμηλές. Σύμφωνα με τον πίνακα δεικτών καινοτομίας του 2001, ενώ οι χώρες με τις καλύτερες επιδόσεις στην Ε.Ε. υπερέχουν των Η.Π.Α. και της Ιαπωνίας, αντίθετα η Ε.Ε. ως σύνολο υστερεί σε περισσότερους από τους 17 δείκτες. Οι ερευνητικές επενδύσεις στην Ε.Ε., που ανέρχονται σε ποσοστό 1,9% του ΑεγχΠ το 2000, έναντι 2,7% στις Η.Π.Α. και 3% στην Ιαπωνία, εξακολουθούν να είναι πάρα πολύ

χαμηλές ενώ το χάσμα είναι ακόμη μεγαλύτερο εάν ληφθεί υπόψη μόνο η έρευνα του ιδιωτικού τομέα.

4.2 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της Ευρωπαϊκής βιομηχανίας σε θέματα ανταγωνιστικότητας

Σύμφωνα με το Εθνικό συμβούλιο ανταγωνιστικότητας (ΕΣΑΑ), η ανταγωνιστικότητα αναφέρεται στην "ικανότητα διατήρησης και βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της χώρας- αναβάθμισης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ενίσχυσης της απασχόλησης και της πραγματικής συνοχής, της περιβαλλοντικής προστασίας και αναβάθμισης, της διαρκούς βελτίωσης της παραγωγικότητας- υπό συνθήκες παγκοσμιοποίησης". Βάση αναλύσεων των επιδόσεων των αναπτυγμένων οικονομιών και ιδιαίτερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναφέρονται ως πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τα εξής:

- Συμμετοχή του βιομηχανικού τομέα στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το ποσοστό που η βιομηχανία καταλαμβάνει στο σύνολο του ΑΕΠ (1998) είναι 20,6% και τοποθετείται μεταξύ της Ιαπωνίας (24,7%) και των ΗΠΑ (18%).
- Διεθνής ανταγωνισμός. Σαν συνέπεια της γρήγορης ανάπτυξης σε κάποιες γεωγραφικές περιοχές όπως στις ασιατικές οικονομίες, το άθροισμα των μεριδίων των Η.Π.Α., Ε.Ε. και Ιαπωνίας στη διεθνή αγορά μειώθηκε. Παρ' όλα αυτά οι τρεις αυτές οικονομίες διατήρησαν την πλεονασματική τους θέση στο διεθνές εμπόριο και αύξησαν το πλεόνασμά τους.
- Θετικές εξελίξεις στο διεθνές εμπόριο βιομηχανικών προϊόντων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει μεγαλύτερα

μερίδια στις διεθνείς εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων, απ' ότι οι Η.Π.Α. ή η Ιαπωνία.

- Ποιότητα των ευρωπαϊκών εξαγωγών και εισαγωγών. Τα πλεονάσματα που εμφανίζονται στα ισοζύγια βιομηχανικών ανταλλαγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποδίδονται στο γεγονός ότι η κατά μονάδα τιμή των εξαγόμενων βιομηχανικών προϊόντων είναι υψηλότερη από εκείνη των αντίστοιχων εισαγωγών. Το φαινόμενο αυτό της "ποιοτικής υπεραξίας" αφορά κυρίως στο εμπόριο της Ε.Ε. με χώρες όπως της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Αντίθετα, στο εμπόριο με την Ιαπωνία, η "ποιοτική υπεραξία" εντοπίζεται στην ιαπωνική πλευρά, ενώ στις ανταλλαγές με τις Η.Π.Α., ο αριθμός βιομηχανικών κλάδων για τους οποίους κάθε πλευρά διεκδικεί τέτοιου τύπου "υπεραξία" είναι περίπου ίσος.
- Διαφορές στην παραγωγικότητα της εργασίας. Η παραγωγικότητα της εργασίας στην ευρωπαϊκή βιομηχανία είναι κατώτερη της αντίστοιχης των Η.Π.Α. και της Ιαπωνίας.
- Διαρθρωτικές πιέσεις στην απασχόληση. Σε σύγκριση με την κατάσταση που επικρατεί στις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία, η ευρωπαϊκή βιομηχανία παρουσιάζει αυξημένη εξειδίκευση σε δραστηριότητες εντάσεως εργασίας και κεφαλαίου. Επειδή στις δραστηριότητες αυτού του τύπου τα περιθώρια για διαφοροποιήσεις του προϊόντος και για επενδύσεις σε άυλα στοιχεία είναι περιορισμένα, αναπτύσσονται ισχυρές πιέσεις για μειώσεις του κόστους μέσω εκσυγχρονισμού των μεθόδων παραγωγής και μέσω υποκατάστασης εργασίας από κεφάλαιο. Με αυτόν τον

τρόπο, παράλληλα με τις γενικές τάσεις στην ανάπτυξη και την παραγωγικότητα, η συγκεκριμένη διάρθρωση της ευρωπαϊκής βιομηχανίας δημιουργεί πρόσθετες πιέσεις στην αγορά εργασίας.

- Αδυναμίες αξιοποίησης των ευκαιριών σε δυναμικούς τομείς της βιομηχανίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εμφανίζεται ιδιαίτερα ανταγωνιστική στους τομείς του μηχανολογικού εξοπλισμού, των αυτοκινήτων και των χημικών βιομηχανιών. Στους συγκεκριμένους τομείς το πλεόνασμα στο εμπορικό τους ισοζύγιο είναι μεγαλύτερο από το συνολικό πλεόνασμα.
- Ανάπτυξη και Απασχόληση. Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαδικασία ανάπτυξης της οικονομίας. Συγκεκριμένα, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις εφαρμόζουν πολιτικές υποκατάστασης κεφαλαίου στη θέση θέσεων εργασίας, επιδιώκοντας να ελέγχουν τις αυξήσεις στο συνολικό κόστος.

Συμπερασματικά, οι αδυναμίες της ευρωπαϊκής βιομηχανίας- υστέρηση της παραγωγικότητας της εργασίας, αργοί ρυθμοί ανάπτυξης και μείωση της απασχόλησης- οφείλονται στις περιορισμένες σε σχέση κυρίως με τις Η.Π.Α., ικανότητες της ευρωπαϊκής βιομηχανίας να διεκδικήσει προβάδισμα με καινοτομίες σε ιδιαίτερα δυναμικούς τομείς όπου το συγκριτικό πλεονέκτημα βασίζεται στην έρευνα, την καινοτομία και τις τεχνικές εμπορικής προώθησης των προϊόντων.

4.3 Οι στόχοι της Ευρωπαϊκής πολιτικής για την ανταγωνιστικότητα

Η ανταγωνιστικότητα μιας οικονομίας επηρεάζεται από ένα πλήθος παραγόντων στους οποίους μπορεί να επιτευχθούν βελτιώσεις με τη βοήθεια συγκεκριμένης πολιτικής.

Η κοινωνική πολιτική, η συναλλαγματική πολιτική, η πολιτική των τιμών και των εισοδημάτων, η πολιτική για την αγορά εργασίας, η δημοσιονομική και η νομισματική πολιτική, η πολιτική ενθάρρυνσης των επενδύσεων και η εκπαιδευτική πολιτική και όλοι οι άλλοι τύποι μακροοικονομικής και μικροοικονομικής πολιτικής, αποτελούν τα κατάλληλα “εργαλεία” της πολιτικής για την ανταγωνιστικότητα.

Οι στόχοι της ευρωπαϊκής πολιτικής για την αναβάθμιση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας είναι οι εξής:

- Η ένταξη των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων σε ένα ολοκληρωμένο και αλληλένδετο ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον. Ως συνέπεια της διεθνούς ολοκλήρωσης των οικονομιών και των αγορών, διαπιστώνεται ότι δεν είναι δυνατή η κατάτμηση της βιομηχανίας και του γεωγραφικού χώρου σε σαφώς ανεξάρτητα μεταξύ τους καθορισμένα τμήματα. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις παράγουν τα προϊόντα τους τόσο στο εσωτερικό κάποιας εθνικής αγοράς, όσο και σε άλλα κράτη μέλη της Ένωσης, καθώς και σε “τρίτες” χώρες. Οι ανταγωνίστριες των επιχειρήσεων αυτών εγκαθίστανται μέσω θυγατρικών τους, σε διάφορες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Αξιοποίηση στο μέγιστο δυνατό βαθμό των παραγωγικών πλεονεκτημάτων της Ευρώπης, η οποία είναι απαραίτητη για τη διατήρηση, αφενός, της παραγωγικής ικανότητας και του καινοτομικού δυναμικού της και αφετέρου, μιας οικονομίας η

οποία θα δραστηριοποιείται σε διάφορους τομείς, και θα δημιουργεί θέσεις απασχόλησης.

- Εκμετάλλευση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από την προοδευτική “αποϋλοποίηση” της οικονομίας. Η αποϋλοποίηση της οικονομίας εκφράζεται κυρίως με την πολιτική των βιομηχανικών επιχειρήσεων να αναθέτουν σε τρίτους την εκτέλεση ορισμένων εργασιών και από τον ταχύτερο ρυθμό ανάπτυξης του τομέα των υπηρεσιών. Αυτό δεν σημαίνει ότι περιορίζεται η σημασία της μεταποιητικής βιομηχανίας, εφόσον η συγκεκριμένη βιομηχανία προσδιορίζει τη συνολική ανταγωνιστικότητα του παραγωγικού συστήματος. Θα πρέπει να τονιστεί ότι μεταξύ των καθοριστικών στοιχείων της ανταγωνιστικότητας δεν περιλαμβάνονται αυτά που αφορούν στο απόλυτο ή σχετικό ύψος του άμεσου κόστους των παραγωγικών συντελεστών. Αντίθετα, παράγοντες όπως η αποτελεσματικότητα της οργάνωσης των επιχειρήσεων, η ικανότητα συνεχούς βελτίωσης των διαδικασιών παραγωγής, η ποιότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού, η ένταση των προσπαθειών έρευνας και ανάπτυξης μεθόδων και προϊόντων, οι πρωτοβουλίες για εφαρμογή πολιτικών για εξασφάλιση ευελιξίας στις συνθήκες λειτουργίας των αγορών, η ποιότητα των προϊόντων, και η διαμόρφωση ανταγωνιστικών υποδομών στον τομέα των υπηρεσιών επηρεάζουν τις τάσεις της ανταγωνιστικότητας.

Ουσιαστικής σημασίας για την πορεία της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας ήταν και η διαδικασία ολοκλήρωσης της “εσωτερικής” αγοράς. Συγκεκριμένα, στο επίπεδο της παραγωγικής

αποτελεσματικότητας των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, η ενοποίηση των αγορών επέδρασε θετικά, μέσω της κατάργησης μιας σειράς αρνητικών παραγόντων που είχαν σχέση με τον αμβλυμένο ανταγωνισμό σε προϋπάρχουσες προστατευμένες αγορές. Καταστάσεις αυτού του είδους οδηγούν σε αντικοινωνική χρήση των παραγωγικών πόρων- είτε αυτοί είναι εξοπλισμός, είτε είναι στελέχη και εργατικό δυναμικό. Η τόνωση του ανταγωνισμού- άμεσο αποτέλεσμα της ενοποίησης της αγοράς- επέδρασε θετικά στον ορθολογισμό της κατανομής και χρήσης κάθε συντελεστού παραγωγής. Με ανάλογο τρόπο οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις αξιοποίησαν τις οικονομίες κλίμακας που η ενοποίηση δημιούργησε προκειμένου να μειώσουν το κόστος σε διάφορες λειτουργίες τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Κατά την τελευταία τετραετία, η ελληνική οικονομία έχει σημειώσει σταθερή πρόοδο στις επιδόσεις της. Στο επίπεδο των συνολικών οικονομικών επιδόσεων, σημειώθηκαν σημαντικά βήματα στην μακροοικονομική σταθεροποίηση, στη σταδιακή μείωση των επιτοκίων, στον δραστικό περιορισμό του πληθωρισμού και στη δημιουργία ευνοϊκότερων προϋποθέσεων εμπιστοσύνης στις προοπτικές της οικονομίας που βελτίωσαν το ευρύτερο επιχειρηματικό περιβάλλον. Με βάση τον διεθνή δείκτη ανταγωνιστικότητας ΙΜΔ, η ελληνική οικονομία βελτίωσε τη θέση της μετακινούμενης από την 40^η στην 31^η θέση από το 1995 μέχρι το 1999. Η μεταποίηση, ειδικότερα, ανέκοψε την μακρά τάση συρρίκνωσης του μεριδίου της στο ΑΕΠ και έχει επιδείξει σωρευτική αύξηση της παραγωγής 9% κατά την περίοδο 1994- 99. Ο τομέας των υπηρεσιών επέδειξε αξιόλογο δυναμισμό με ετήσιο ρυθμό αύξησης της απασχόλησης περίπου 3% στην τελευταία τριετία.

Παρά τις θετικές αυτές εξελίξεις, η παραγωγικότητα της εργασίας παραμένει κάτω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η ελληνική οικονομία είναι ακόμα κυρίως προσανατολισμένη προς δραστηριότητες χαμηλής προστιθέμενης αξίας, όπου η ποιότητα, ο σχεδιασμός, η καινοτομία και ο βαθμός εξειδίκευσης των προϊόντων (αγαθών και υπηρεσιών) είναι χαμηλή. Στην πραγματικότητα, η συνολική εικόνα του ελληνικού παραγωγικού συστήματος είναι σε μεγάλο βαθμό εικόνα "δυϊσμού". Ένας αριθμός επιχειρήσεων έχει σοβαρά προβλήματα στην προσπάθεια να αντιμετωπιστούν οι νέες δυσκολίες και προκλήσεις. Μια άλλη ομάδα επιχειρήσεων όμως, δείχνει υψηλό βαθμό προσαρμοστι-

κότητας και σαφή σημάδια δυναμικών επιδόσεων στις αναδυόμενες συνθήκες της νέας αγοράς.

Μετά την ένταξη στην ONE, ο στρατηγικός στόχος της ελληνικής οικονομίας είναι η σύγκλιση της ανταγωνιστικότητας με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Με δεδομένες τις σημαντικές οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις η ελληνική οικονομία χρειάζεται να ενισχύσει τις παραγωγικές της ικανότητες και να στηρίξει την ανταγωνιστικότητα της σε τρεις πυλώνες: την καινοτομία – τεχνολογική αναβάθμιση- την επιχειρηματικότητα και την απασχόληση.

5.1 Γενικός στρατηγικός στόχος του [ΕΠΑΝ] Επιχειρησιακού προγράμματος την περίοδο 2000- 2006

Η τόνωση της ανταγωνιστικότητας ενός παραγωγικού συστήματος μπορεί να επιχειρηθεί με διαφορετικούς τρόπους, άλλοι από τους οποίους εστιάζονται σε ποσοτικά και άλλοι σε ποιοτικά χαρακτηριστικά της επιδιωκόμενης παραγωγικής ανασυγκρότησης. Στην περισσότερη παραδοσιακή και ποσοτική της έκφανση, η ανταγωνιστικότητα ορίζεται ως βελτίωση της σχέσης κόστους/ τιμής των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών. Στην περισσότερη δυναμική και απαιτητική της εκδοχή, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας εστιάζεται κυρίως στα ποιοτικά χαρακτηριστικά των παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών, ενισχύοντας τον σχεδιασμό, την καινοτομία, την προσαρμοστικότητα στα μεταβαλλόμενα σήματα της ζήτησης, την αξιοπιστία των χρόνων και την πρωτοτυπία καθώς και την αξιοποίηση των τεράστιων ευκαιριών που προσφέρει η δημιουργική αξιοποίηση της νέας τεχνολογίας.

Η προώθηση των νέων τεχνολογικών, που θα αξιοποιούν επιστημονικό δυναμικό υψηλού επιπέδου, θα συνεισφέρει στη δημιουργία επιχειρήσεων “έντασης τεχνολογίας”, μέσω της κινητοποίησης των αναγκαίων κεφαλαίων και με την ορθή χρήση σύγχρονων

χρηματοπιστωτικών εργαλείων. Αυτό θα διευκολύνει την ανάδειξη δραστηριοτήτων της “νέας οικονομίας” στην Ελλάδα και θα ευνοήσει τη δημιουργία νέων εταιρειών, τομέων και δραστηριοτήτων με βάση εφαρμογές πληροφορικής και επικοινωνιών ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μέσω της ανάπτυξης των κατάλληλων χρηματοπιστωτικών (όπως τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου) και θεσμικών μηχανισμών (όπως οι “θερμοκοιτίδες” επιχειρήσεων).

Οι επιχειρήσεις πρέπει να βελτιώσουν την ικανότητά τους να ανταποκρίνονται με επιτυχία στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς, να επιζητούν της αριστεία, να επικεντρώνονται σε κρίσιμα σημεία της ανταγωνιστικής ικανότητας, να καλλιεργούν δίκτυα συνεργασίας, να επενδύουν στην Έρευνα και Τεχνολογική Ανάπτυξη και να αναπτύσσεται διεθνώς.

Η επιχειρηματικότητα αποτελεί έναν από τους κυριότερους συντελεστές βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας. Στόχος είναι να αυξηθεί το ποσοστό ίδρυσης νέων επιχειρήσεων. Για το σκοπό αυτό απαιτείται πλήρης αξιοποίηση επιχειρηματικών κεφαλαίων και κεφαλαίων υψηλού κινδύνου, επιμορφωτικών και επιχειρηματικών αναγκών. Η βελτίωση δεξιοτήτων και ικανοτήτων αποτελεί προϋπόθεση για να ικανοποιηθεί η σαφής ανάγκη αύξησης εξειδικευμένου προσωπικού στον επιχειρηματικό τομέα.

Στα πλαίσια αυτά γενικό στρατηγικό στόχο του ΕΠΙΑΝ αποτελεί η ενίσχυση της ποιοτικά προσανατολισμένης ανταγωνιστικότητας. Η τόνωση της επιχειρηματικότητας, η απλοποίηση και ο εξορθολογισμός του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αποτελούν τους κυριότερους συντελεστές για την επίτευξη του στόχου αυτού.

5.2 Εδικοί στόχοι του ΕΠΑΝ

Για την επίτευξη του γενικού στόχου θέτονται μια σειρά από ειδικούς στόχους:

5.2.1 Τομέας Μεταποίησης Υπηρεσιών

Η φθίνουσα συμμετοχή της μεταποίησης στο ΑΕΠ και τα χαρακτηριστικά της κλαδικής της διάρθρωσης (εσωτερική και εξειδίκευση σε κλάδους χαμηλής προστιθέμενης αξίας), συχνά εκλαμβάνονται ως βασικά εμπόδια στην αναπτυξιακή διαδικασία. Στην πραγματικότητα η εικόνα είναι πολύ καλύτερη διότι η διαχωριστική γραμμή μεταξύ μεταποίησης και υπηρεσιών (όπου οι επιδόσεις είναι καλύτερες) γίνεται συνεχώς δυσδιάκριτη. Η Ελλάδα χρειάζεται να διευρύνει και να ενδυναμώσει τις δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας, και για το σκοπό αυτό απαιτείται μεταβολή της επιχειρηματικής νοοτροπίας και στρατηγικής σε όλο το παραγωγικό σύστημα.

Στο πλαίσιο αυτό για τον τομέα της Μεταποίησης, των Υπηρεσιών και του Εμπορίου, ειδικό στόχο της ποιοτικά προσανατολισμένης ανταγωνιστικότητας αποτελεί η παραγωγική ανασυγκρότηση και τεχνολογική αναβάθμιση μέσω της ενίσχυσης των ανταγωνιστικών ικανοτήτων των επιχειρήσεων που ήδη λειτουργούν και της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων που θα αξιοποιούν την καινοτομία και θα κάνουν χρήση των νέων τεχνολογιών.

5.2.2 Τομέας Έρευνας και Τεχνολογίας

Οι αδυναμίες του παραγωγικού συστήματος αντανakλώνται εντονότερα στην εικόνα της Ερευνητικής και Τεχνολογικής Βάσης της χώρας. Το ερευνητικό σύστημα διακρίνεται από έντονη ανομοιογένεια ως προς τη συνεισφορά διαφορετικών φορέων χρηματοδότησης. Η συμβολή των επιχειρήσεων στη συνολική δαπάνη για ΕΤΑ παραμένει χαμηλή, η

δημόσια προσπάθεια στο πεδίο της ΕΤΑ είναι κατακερματισμένη σε πολλούς τομείς και ομάδες με μέγεθος χαμηλότερο της αναγκαίας κρίσιμης μάζας που θα έφερε αποτέλεσμα. Υπάρχει έλλειψη ικανού αριθμού ειδικευμένων επιστημόνων και μηχανικών σε τομείς ταχείας τεχνολογικής ανάπτυξης, η επιχειρηματικότητα των ερευνητών βρίσκεται σε νηπιακό στάδιο ενώ η σημασία που κατά παράδοση αποδιδόταν στην προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ήταν ασθενική. Ταυτοχρόνως, η παροχή τεχνολογικών υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις παραμένει εξαιρετικά ανεπαρκής.

Τέλος, το επίπεδο αναγνώρισης της σημασίας της νέας τεχνολογίας και των δυνατοτήτων που αυτή προσφέρει για την ανασυγκρότηση της οικονομίας και της κοινωνίας παραμένει πολύ πίσω από τις ανάγκες, τόσο όσον αφορά τις εδραιωμένες πεποιθήσεις και αντιλήψεις του ευρέως κοινού, όσο και αυτές του κόσμου των επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο αυτό για τον τομέα της Έρευνας και Τεχνολογίας ειδικό στόχο της ποιοτικά προσανατολισμένης ανταγωνιστικότητας αποτελεί η ενθάρρυνση της δημιουργίας νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και η ενίσχυση του σχηματισμού νέων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων με βάση συνεκτικά τεχνο-οικονομικά δίκτυα.

5.2.3 Τομέας Τουρισμού

Η προώθηση της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης βασίζεται στην ήπια διαχείριση των φυσικών πόρων, στον εκσυγχρονισμό των τουριστικών επιχειρήσεων, καθώς και στην αναβάθμιση του ανθρωπίνου δυναμικού. Παρά ταύτα η βασική σύνθεση των τουριστικών πλεονεκτημάτων της χώρας έχει μείνει στάσιμη και αναλλοίωτη. Η προσπάθεια αναβάθμισης του τουριστικού προφίλ της οικονομίας συμπίπτει με την προσπάθεια εισαγωγής εναλλακτικών μορφών τουρισμού σε συγκεκριμένους θύλακες της αγοράς. Επιπλέον, η βελτίωση

της σύνθεσης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών όλων των κλάδων των τουριστικών επιχειρήσεων θα συμβάλλει στην επέκταση της τουριστικής περιόδου.

Στο πλαίσιο αυτό στον τομέα του Τουρισμού ειδικό στόχο της ποιοτικά προσανατολισμένης ανταγωνιστικότητας αποτελεί η ανασυγκρότηση και ο εμπλουτισμός των τουριστικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η Ελλάδα οικοδομώντας παράλληλα νέα πλεονεκτήματα.

5.2.4 Τομέας Ενέργειας – Φυσικών Πόρων

Για τη διαμόρφωση των ειδικών στόχων στον τομέα της ενέργειας λαμβάνονται υπόψη οι εξής παράγοντες:

- Το διεθνές περιβάλλον, που χαρακτηρίζεται από την ανάληψη συγκεκριμένων περιβαλλοντικών δεσμεύσεων και την παγκοσμιοποίηση των ενεργειακών αγορών, η οποία επιτρέπει τη δημιουργία περιφερειακών αγορών ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου.
- Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον ενεργειακό τομέα αφενός για διπλασιασμό της συμμετοχής των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) και της συμπαραγωγής στο ενεργειακό ισοζύγιο μέχρι το 2010, καθώς και για βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και αφετέρου για την απελευθέρωση των αγορών ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου.
- Τα χαρακτηριστικά του Ελληνικού ενεργειακού συστήματος, τα κυριότερα από τα οποία είναι η μεγάλη εξάρτηση από εισαγόμενες πηγές ενέργειας και ιδιαίτερα από το πετρέλαιο. Η πολλαπλάσια του κοινοτικού μέσου όρου αύξηση της ενεργειακής ζήτησης, η υψηλή ενεργειακή ένταση, η έλλειψη ισχυρών διασυνδέσεων με τα ευρωπαϊκά δίκτυα φυσικού

αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και η κυριαρχία του δημοσίου τομέα στις αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου.

Σε ότι αφορά τις ορυκτές πρώτες ύλες η παγκοσμιοποίηση των αγορών φαίνεται να επηρεάζει αρνητικά την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών, αλλά και γενικότερα των ευρωπαϊκών εξορυκτικών επιχειρήσεων, επειδή οι συνθήκες στις αντίστοιχες επιχειρήσεις τρίτων χωρών χαρακτηρίζονται από μεγάλη διαφορά στο κόστος εργασίας, στις απαιτήσεις ασφάλειας εργασίας και στις περιβαλλοντικές προδιαγραφές.

Στο πλαίσιο αυτό στον τομέα της ενέργειας και των φυσικών πόρων ειδικό στόχο της ποιοτικά προσανατολισμένης ανταγωνιστικότητας αποτελεί η βελτίωση της συνεισφοράς τους ως εργαλείων αύξησης της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας με ταυτόχρονο σεβασμό των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων της χώρας.

Προτεραιότητες πολιτικής για την επίτευξη των ειδικών στόχων του ΕΠΑΝ

Τομέας Μεταποίησης και Υπηρεσιών

Στον τομέα αυτό η παραγωγική ανασυγκρότηση και τεχνολογική αναβάθμιση εξυπηρετείται από τις εξής προτεραιότητες πολιτικής:

1. Μέτρα απλοποίησης και αναβάθμισης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Η ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας απαιτεί σοβαρές προσπάθειες για την απλοποίηση και τον εξορθολογισμό του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Με την εξάλειψη βασικών εμποδίων στην επιχειρηματική λειτουργία, την απλοποίηση των κανόνων και διαδικασιών σε κάθε στάδιο της επιχειρηματικής δραστηριότητας και την οργανωμένη χωροθέτηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας με παροχή

σύγχρονων υποδομών, μπορεί να προωθηθεί μεγαλύτερη διαφάνεια και αποτελεσματικότητα, ταχύτερη αξιοποίηση των νέων επενδυτικών ευκαιριών, καθώς και να διευκολυνθούν οι ξένες άμεσες επενδύσεις.

2. Αξιοποίηση της τεχνολογίας στην επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η απορρόφηση νέων τεχνολογιών θα συνεισφέρει στη δημιουργία επιχειρήσεων έντασης τεχνολογίας, αξιοποιώντας το υψηλό επίπεδο επιστημονικό δυναμικό με την κινητοποίηση των αναγκαίων κεφαλαίων και την κατάλληλη χρήση σύγχρονων χρηματοδοτικών μηχανισμών. Αυτό θα διευκολύνει να αναδυθούν στην Ελλάδα δραστηριότητες της “νέας οικονομίας”, ενισχύοντας τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων, κλάδων και δραστηριοτήτων (ιδίως για τις ΜΜΕ).

3. Ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας.

Ο εκσυγχρονισμός και προσαρμογή του παραγωγικού συστήματος, απαιτεί αλλαγή στην επιχειρηματική συμπεριφορά με τρόπο που να συνεισφέρει στην αναβάθμιση του τεχνολογικού και του ανθρώπινου παράγοντα μέσα στην επιχείρηση. Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αποτελεί βασικό στόχο, ιδιαίτερα όταν αυτή συνδέεται με ομάδες πληθυσμού που έχουν περιορισμένες ευκαιρίες στην άσκησή της (π.χ. νέοι, γυναίκες κ.λ.π.). Αυτό απαιτεί μεγάλης κλίμακας χρήση κεφαλαίου κινδύνου και επιχειρηματικών συμμετοχών (venture and risk capital), ιδίως για την έναρξη επιχειρήσεων.

4. Προώθηση επιχειρηματικών συνεργασιών.

Οι επιχειρήσεις πρέπει να βελτιώσουν τη δυνατότητά τους να ανταποκρίνονται επιτυχώς σε μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς, να αναζητούν την επιχειρηματική αριστεία, να εστιάζουν στις κεντρικές δεξιότητες που διαθέτουν, να ενισχύουν δίκτυα συνεργασίας, να στοχεύουν σε νησίδες της αγοράς, να επενδύουν σε έρευνα και ανάπτυξη και να επιχειρούν την έξοδό τους στη διεθνή αγορά. Προκειμένου να

επιτευχθούν τέτοιοι στόχοι με σταθερότητα, οι συνεργασίες των επιχειρήσεων έχουν καθοριστική σημασία, καθώς και η καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας.

5. Οικολογικός αναπροσανατολισμός της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στη λειτουργία των επιχειρήσεων αποτελεί ισχυρό μέσο βελτίωσης της ανταγωνιστικότητάς τους, ενώ η ενίσχυση της βιομηχανίας του "περιβάλλοντος" αποτελεί προνομιακό πεδίο διεύρυνσης της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσα από τις μετατοπίσεις και τις αλλαγές που προϋποθέτει στην επιχειρηματική κουλτούρα οδηγεί σε μείωση του ελλείμματος κοινωνικής αποδοχής για τη βιομηχανική δραστηριότητα και συμβάλει ουσιαστικά στην προσπάθεια για βιώσιμη ανάπτυξη.

6. Αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού των επιχειρήσεων.

Η βελτίωση των δεξιοτήτων και επαγγελματικών δυνατοτήτων είναι αναγκαία ώστε να ικανοποιηθεί η ανάγκη αύξησης του αριθμού απασχολούμενων υψηλών προσόντων στις επιχειρήσεις. Απαιτείται προσαρμογή στις διαπιστωμένες ανάγκες της αγοράς (σε συνεργασία με το Υπουργείο Εργασίας) αλλά και έμφαση σε νέα τεχνολογικά επαγγέλματα για τα οποία η αγορά δεν έχει ακόμα εκδηλώσει επαρκή ζήτηση.

Τέλος, δεδομένης της δομής του παραγωγικού συστήματος και αναγνωρίζοντας ότι διαφορετικού μεγέθους επιχειρήσεις συνεισφέρουν με διαφορετικό τρόπο στην απασχόληση αλλά αντιμετωπίζουν και προβλήματα διαφορετικής έντασης, δημιουργείται σαφής προτεραιότητα να αντιμετωπιστούν οι ιδιαίτερες ανάγκες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με τα κατάλληλα εργαλεία πολιτικής σε κάθε τομέα στοχευόμενης παρέμβασης.

Τομέας Έρευνας και Τεχνολογίας

Στον τομέα αυτό ο στόχος της ενθάρρυνσης της δημιουργίας νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και της ενίσχυσης του σχηματισμού νέων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων εξυπηρετείται από τις εξής προτεραιότητες πολιτικής:

1. Ενθάρρυνση της εμπορευματοποίησης των αποτελεσμάτων της έρευνας

Η αξιοποίηση και εμπορική εκμετάλλευση των αποτελεσμάτων της ΕΤΑ είναι μια από τις βασικές προτεραιότητες πολιτικής η οποία θα επιστρέψει σε ερευνητές του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα αν δημιουργήσουν νέες εταιρείες ταχείας ανάπτυξης (spin off). Η δημιουργία των νέων αυτών επιχειρήσεων θα έχει ευεργετικές συνέπειες σε πολλά επίπεδα: αύξηση της απασχόλησης, άνοδος της βιομηχανικής ΕΤΑ, ανάδυση της νέας οικονομίας κ.λ.π.

2. Ενίσχυση των τεχνολογικών πάρκων και των ερευνητικών κέντρων.

Τα τεχνολογικά πάρκα και τα ερευνητικά κέντρα παράγουν γνώση και τεχνολογία που είναι απαραίτητες στην σύγχρονη οικονομία. Οι θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων έντασης γνώσης υποστηρίζουν τις πρώτες και δύσκολες φάσεις των νέων επιχειρήσεων και παρέχουν υπηρεσίες σε υποδομή και γνώση που είναι απαραίτητες για την ανάπτυξή τους. Η περαιτέρω ανάπτυξη των ερευνητικών εργαστηρίων και κέντρων θα συνδεθεί με την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών προς τους παραγωγικούς φορείς, οι οποίοι με τη σειρά τους θα στοχεύσουν στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων των ερευνών των χρηματοδοτούμενων από το ΕΠΑΝ Ινστιτούτων και Ερευνητικών Κέντρων.

3. Ενδυνάμωση της συνεισφοράς των επιχειρήσεων στην ερευνητική προσπάθεια.

Η ενεργή συμμετοχή των επιχειρήσεων σε έργα ETA αλλά και ευρύτερα σε έργα επίδειξης, μεταφοράς τεχνολογίας κλπ είναι βασικές προϋποθέσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών φορέων και την προώθηση της καινοτομίας. Η είσοδος όσο το δυνατόν περισσότερων επιχειρήσεων σε έργα αυτού του είδους και ιδιαίτερα νέων επιχειρήσεων είναι μια από τις προτεραιότητες της πολιτικής.

4. Δημιουργία νέων δικτύων τεχνολογικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων.

Η συνεργασία ερευνητικών και παραγωγικών φορέων είναι η απαραίτητη συνθήκη για την μετακύλιση των προϊόντων της ETA στην παραγωγική διαδικασία. Η προώθηση μακροχρόνιων συνεργασιών ανάμεσα σε ερευνητικούς παραγωγικούς φορείς δημιουργεί μηχανισμούς μάθησης, μεταφοράς τεχνολογίας και τεχνογνωσίας και γενικά ενισχύει την τεχνολογική βάση και το δυναμικό των παραγωγικών φορέων για την προώθηση της καινοτομίας σε περιφερειακό επίπεδο θα οδηγήσει στην συγκρότηση των περιφερειακών πόλων καινοτομίας.

5. Συνειδητοποίηση της ευεργετικής και κοίσιμης συνεισφοράς της τεχνολογίας στις οικονομικές επιδόσεις και στην ευημερία.

Το εγχείρημα της ενδυνάμωσης και διάχυσης της συνείδησης ότι η νέα τεχνολογία συμβάλλει στην ευημερία και στις οικονομικές επιδόσεις αναφέρεται τόσο στο ευρύ κοινό όσο και στις ίδιες τις επιχειρήσεις. Το ευρύ κοινό θα ευαισθητοποιηθεί στη σημασία της τεχνολογίας μέσα από μέτρα εκλαϊκευσης και προβολής. Παράλληλα θα ενισχυθεί το ερευνητικό δυναμικό και ιδιαίτερα η ένταξή του στους παραγωγικούς φορείς.

Τομέας Τουρισμού

Στον τομέα αυτό ο στόχος της ανασυγκρότησης και εμπλουτισμού των τουριστικών πλεονεκτημάτων που διαθέτει η Ελλάδα οικοδομώντας παράλληλα και νέα πλεονεκτήματα εξυπηρετείται από τις εξής προτεραιότητες πολιτικής:

1. Αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών σε όλους τους τομείς που συνθέτουν το τουριστικό προϊόν.

Η προτεραιότητα αυτή θα υλοποιηθεί μέσω ενός ολοκληρωμένου σχεδιασμού για τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών επιχειρήσεων, με εξαίρεση δράσεις που αφορούν νέες τεχνολογίες (που καλύπτονται από το ΕΠ Κοινωνία της Πληροφορίας). Η χορήγηση ενισχύσεων για νέες ξενοδοχειακές κλίνες πρέπει να γίνεται με βάση τη φυσική, περιβαλλοντική και κοινωνικά φέρουσα ικανότητα των τουριστικών περιοχών σε όλες τις περιφέρειες. Οι περιοχές που χαρακτηρίζονται από επάρκεια τουριστικών καταλυμάτων προσδιορίζονται με γνώμονα την ικανότητα αυτή, λαμβανομένου βέβαια υπόψη ότι δεν θα γίνονται επενδύσεις σε νέες κλίνες με βάση οικονομικά κίνητρα. Έμφαση στις περιοχές αυτές θα δίδεται στην αναβάθμιση υφιστάμενων μονάδων.

2. Η οργάνωση υποδομών ικανών να τροφοδοτήσουν την ανάπτυξη εναλλακτικού τουρισμού.

Χρειάζεται να εμπλουτισθεί η σύνθεση του τουριστικού προϊόντος, μέσω της δημιουργίας της κατάλληλης υποδομής και της οργάνωσης συγκεκριμένων προϊόντων για εναλλακτικές μορφές τουρισμού, με βάση αναβαθμισμένη στρατηγική σε περιφερειακό επίπεδο. Οι περιφερειακές μελέτες τουριστική ανάπτυξης θα ολοκληρωθούν μέσα στο 2003, δίνοντας τις βασικές κατευθυντήριες γραμμές της τουριστικής πολιτικής ανά θεματικό πεδίο και σε περιφερειακό επίπεδο. Ειδικά έργα τουριστικής υποδομής πρέπει να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του ισχύοντος Αναπτυξιακού Νόμου. Ειδικότερα δε όσον αφορά τις ενισχύσεις για

επενδύσεις σε μαρίνες, στο πλαίσιο της υφιστάμενης αναπτυξιακής νομοθεσίας, οι ενισχύσεις αυτές θα χορηγηθούν αποκλειστικά και μόνο με βάση τα συμπεράσματα της μελέτης για το Εθνικό Σύστημα Λιμένων Αναψυχής (ΕΣΥΛΑ). Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση τουριστικών αγκυροβολιών, ακόμα κι αν έχουν προγραμματιστεί ως δημόσιες επενδύσεις.

3. Η ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος με το συγκριτικό πλεονέκτημα του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος που διαθέτει η χώρα.

Στο πλαίσιο της διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος θα εντάσσονται ως δημόσιες επενδύσεις ολοκληρωμένα προγράμματα και έργα, όπως χάραξη φυσικών μονοπατιών και διαδρομών, κατάρτιση και οργάνωση δικτύων και δομών, ανάπτυξη υποδομών, παρεμβάσεις σε ώριμους τουριστικούς προορισμούς, διαχείριση και μεταφορά επισκεπτών, εγκαταστάσεις τουριστικών αγκυροβολιών και άλλες ενέργειες εμπλουτισμού του τουριστικού προϊόντος μέσω της προώθησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, που αποτελεί το συγκριτικό πλεονέκτημα της Ελλάδας (με σύγχρονες τεχνικές οργάνωσης), καθώς και ενέργειες βελτίωσης του φυσικού περιβάλλοντος ως τουριστικού πόρου, σε συνέργια με δράσεις που περιλαμβάνονται σε άλλα Επιχειρησιακά Προγράμματα (Πολιτισμός και Περιβάλλον).

4. Η ενίσχυση και προβολή της Ελλάδας ως τουριστικού ποσορισμού.

Η ενίσχυση της προσπάθειας προβολής της Ελλάδας ως τουριστικού προορισμού, μέσω κυρίως δράσεων που θα επικεντρώνονται σε ειδικές ομάδες- στόχους, και τμήματα των αγορών με επικυρωμένη την έρευνα αγοράς της διετίας 2000- 2002 και τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

5. Η άμβλυση της εποχικότητας της τουριστικής δραστηριότητας.

Η άμβλυση της εποχικότητας της τουριστικής δραστηριότητας θα αποτελέσει βασικό στόχο προς επίτευξη μέσω των δράσεων διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της χώρας και αξιοποίησης της περιβαλλοντικής και φυσικής κληρονομιάς.

6. Ενίσχυση της αξιοποίησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Θα χρηματοδοτηθούν ως ιδιωτικές επενδύσεις προγράμματα επιχειρηματικής αξιοποίησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού για την ανάδειξη της φυσικής πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας.

7. Η αναμόρφωση της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Η αναδιάρθρωση της αρχικής και επαγγελματικής κατάρτισης στον τομέα του τουρισμού θα πρέπει να στηριχθεί στο εκπονηθέν Σχέδιο Δράσης για την αναδιάρθρωση και αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης – κατάρτισης. Η σύνδεση της εκπαίδευσης αυτής με τις ανάγκες του τομέα πρέπει να βελτιωθεί ουσιαστικά. Για το σκοπό αυτό πρέπει να δημιουργηθούν νέες μορφές δομών συνεργασίας με στόχο τον προσδιορισμό του περιεχομένου των εκπαιδευτικών προγραμμάτων καθώς και της πρακτικής άσκησης κατά τη διάρκεια της κατάρτισης. Πρέπει να επιτευχθεί καλύτερη γεωγραφική κατανομή της προσφοράς εκπαίδευσης. Ο δημόσιος τομέας πρέπει να ενθαρρύνει διακριτικές εταιρικές σχέσεις μεταξύ δημόσιων ή ιδιωτικών φορέων εκπαίδευσης και αναγνωρισμένων κέντρων αριστείας σε άλλες χώρες. Η δράση στο πεδίο αυτό πρέπει να ενισχύεται κατά τη διάρκεια των περιόδων χαμηλής τουριστικής κίνησης.

Όλες οι παραπάνω προτεραιότητες πρέπει να εφαρμοστούν σε όλα τα αντίστοιχα μέτρα και τις ενέργειες που θα συμπεριληφθούν στο 3^ο ΚΠΣ.

Ενέργεια- Φυσικοί Πόροι

Στον τομέα αυτό ο στόχος της βελτίωσης της συνεισφοράς της ενέργειας και των φυσικών πόρων ως εργαλείων αύξησης της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Οικονομίας με ταυτόχρονο σεβασμό των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων της χώρας εξυπηρετείται από τις εξής προτεραιότητες πολιτικής:

1. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας επιτυγχάνεται με την παροχή εναλλακτικών (και κατά τεκμήριο ανταγωνιστικών) λύσεων για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών τόσο των επιχειρήσεων όσο και των οικιστικών συνόλων. Η εισαγωγή του ανταγωνισμού θα λειτουργήσει επωφελώς για την κατανάλωση, ενώ θα δημιουργήσει ευνοϊκότερες συνθήκες για επιχειρήσεις και καταναλωτές. Επιπλέον, ο στόχος της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας εξυπηρετείται και από την ανάδειξη του ίδιου του ενεργειακού τομέα ως πεδίου ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας σε συνθήκες ανταγωνισμού.

2. Ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προοπτική της διεύρυνσής της.

Στην ενίσχυση της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού, λαμβάνοντας υπόψη τις ενεργειακές ανάγκες της χώρας καθώς και τις προοπτικές διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα συμβάλλει στην ολοκλήρωση των σημαντικών έργων υποδομής ειδικά αυτών του φυσικού αερίου που θα αναδείξουν την Ελλάδα ως "ενεργειακό κόμβο" της ευρύτερης περιοχής (λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του Άρθρου 29 του κανονισμού 1260/99).

Ο τομέας των φυσικών πόρων περιλαμβάνει τους υδατικούς και τους γεωθερμικούς πόρους καθώς και τα ορυκτά και μεταλλεύματα (είτε συνδέονται με την ενέργεια, είτε όχι). Σ' αυτό τον τομέα πρέπει να δοθεί

προτεραιότητα: (α) στην αποτίμηση, το σχεδιασμό και τη διαχείριση των υδατικών και γεωθερμικών πόρων, με στόχο την ορθολογική χρήση τους, συμπεριλαμβανομένης και της εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης για κάθε λεκάνη απορροής της χώρας. Μέχρι τις 31-12-2006 θα ολοκληρωθεί η εκπόνηση των 4 σχεδίων. Ο Νόμος 3199/03 "για την προστασία και διαχείριση των υδάτων. Εναρμόνιση με την Οδηγία 2000/60 της Ε.Ε.", (ΦΕΚ 280 Α/9-12-2003), αποτελεί ένα αποτελεσματικό θεσμικό πλαίσιο, για την διαχείριση υδατικών πόρων και (β) στη στρατηγική αποτίμηση των κοιτασμάτων μεταλλευμάτων και ορυκτών, της εκμετάλλευσης και επεξεργασίας τους με σύγχρονες τεχνολογίες, καθώς και των εν δυνάμει νέων χρήσεων ή παραγωγής νέων προϊόντων.

3. Προσαρμογή του ενεργειακού συστήματος στις συνθήκες απελευθέρωσης των ενεργειακών αγορών.

Η προσαρμογή του ενεργειακού συστήματος στις συνθήκες απελευθέρωσης των ενεργειακών αγορών συνεπάγεται θεσμικές και οργανωτικές ρυθμίσεις προκειμένου να εξασφαλίσει κατάλληλη εποπτεία του νέου καθεστώτος. Επιπλέον, υπαγορεύει αναγκαία έργα υποδομών για τη μεταφορά και τη διανομή της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου με τρόπο που να διασφαλίζεται ο ανταγωνισμός.

Όσον αφορά την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας, ο σχεδιασμός και η δημιουργία υποδομής που θα διευκολύνει και θα επιτρέψει την επόπτευση της αγοράς υπό το νέο καθεστώς, συμπεριλαμβανομένης και της Ρυθμιστικής Αρχής στον τομέα ενέργειας, καθώς και η κατά περίπτωση περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση των υποδομών μεταφοράς και διανομής ηλεκτρικού ρεύματος, αποτελούν προτεραιότητες. Επιπρόσθετα της δαπάνης των ίδιων εγκαταστάσεων μονάδων ΑΠΕ& Συμπαράγωγής, ενισχύεται η διασύνδεσή τους με το σύστημα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου (Νόμος 2244/94) χρειάζεται προς όφελος των ανεξάρτητων

προμηθευτών ηλεκτρικής ενέργειας που προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και συμπαραγωγή ηλεκτρισμού – θερμότητας. Με τη βελτίωση αυτή, θα μπορούσε να επιτευχθεί απλούστευση των διαδικασιών χορήγησης αδειών και επαρκείς όροι για το δικαίωμα προτεραιότητας στο σύστημα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας. Έχει ήδη επιτευχθεί (μέχρι το 2004) σημαντική βελτίωση και συνεχίζεται η προσπάθεια στην κατεύθυνση αυτή.

4. Συμβολή στην τήρηση των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η χώρα.

Στην τήρηση των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η χώρα στοχεύει κυρίως, η διείσδυση του φυσικού αερίου (χωρίς να πληγεί το ανταγωνιστικό καθεστώς της αγοράς αυτής) και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Στο πνεύμα αυτού του στόχου βρίσκεται η επιταγή τα απλούστευσης των διαδικασιών αδειοδότησης, καθώς και της ρύθμισης για προτεραιότητα πρόσβασης στο δίκτυο μεταφοράς της ηλεκτρικής ενέργειας που έχει παραχθεί με την πλέον καθαρή τεχνολογία.

Στο πλαίσιο αυτό, προτεραιότητα αποτελεί η μείωση, όσο ταχύτερα είναι εφικτό, της συμβατικής χρήσης του λιγνίτη στην παραγωγή ηλεκτρισμού, κυρίως μέσω της υποκατάστασής του από φυσικό αέριο. Οι επενδύσεις που αφορούν στην υποκατάσταση από φυσικό αέριο πρέπει, στο μέγιστο δυνατό βαθμό, να υλοποιηθούν χωρίς χρηματοδοτική στήριξη μέσω επιδοτήσεων. Αυτό συνεισφέρει στη δημιουργία προϋποθέσεων ανταγωνιστικής αγοράς φυσικού αερίου.

5. Συνεισφορά στην κάλυψη των ειδικών αναγκών των νησιών.

Η κάλυψη των ειδικών αναγκών των νησιών, με τη μέγιστη δυνατή αξιοποίηση του πλούσιου δυναμικού τους σε Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας εξυπηρετείται με την ενίσχυση της κατασκευής των σχετικών εγκαταστάσεων και με τη βελτίωση της διασύνδεσης (των νησιών μεταξύ τους αλλά και με το ηπειρωτικό σύστημα). Επιπρόσθετα, χρειάζεται να

υποστηριχθούν καινοτόμες λύσεις που μπορεί να συνδυάζουν την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών με άλλες ανάγκες των νησιών. Στα πλαίσια αυτά μπορεί να υποστηριχθεί η κατασκευή καλωδιακών συνδέσεων τόσο μεταξύ των νησιών, όσο και μεταξύ νησιών και του ηλεκτρικού δικτύου μεταφοράς της ηπειρωτικής χώρας. Επιπλέον, απαιτούνται καινοτόμες λύσεις στα προβλήματα παροχής ενέργειας, πιθανόν συνδυασμένες με την ύδρευση και την επεξεργασία αποβλήτων. Έργα που αφορούν τα παραπάνω ζητήματα θα προωθηθούν μέσω ειδικού καθεστώτος παροχής ενισχύσεων για τα νησιά, στο πλαίσιο υποστήριξης της διαφοροποίησης προμηθευτών ενέργειας.

5.3 Πρόγραμμα- πλαίσιο για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα (2007- 2013)

Για να υποστηριχθούν οι στόχοι της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισσαβόνας και για να τονωθούν έτσι η ανάπτυξη και η απασχόληση στην Ευρώπη, προτείνεται για την περίοδο 2007-2013 ένα πρόγραμμα-πλαίσιο για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα. Το πρόγραμμα-πλαίσιο θα υποστηρίξει τις ενέργειες υπέρ της ανταγωνιστικότητας και της ικανότητας καινοτομίας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θα ενθαρρύνει κυρίως την χρησιμοποίηση τεχνολογιών της πληροφορίας, των οικοτεχνολογιών και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Συμμετέχοντας στις κοινοτικές προσπάθειες που τείνουν προς μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και περισσότερες θέσεις εργασίας, το πρόγραμμα- πλαίσιο για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα (ΠΚΑ) προτείνει ένα συνεπές πλαίσιο για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του δυναμικού καινοτομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.). Οι ενέργειες που υποστηρίζονται από το πρόγραμμα πλαίσιο θα στηρίξουν την ανάπτυξη της κοινωνίας της γνώσης καθώς και την βιώσιμη ανάπτυξη που στηρίζεται σε μια ισορροπημένη οικονομική

ανάπτυξη. Το πρόγραμμα αυτό θα ενσωματώσει ειδικά κοινοτικά προγράμματα στήριξης, νέες ενέργειες καθώς και συνεργασίες με άλλα προγράμματα. Ανταποκρίνεται έτσι σε στόχους της ανανεωμένης στρατηγικής της Λισσαβόνας υπέρ μιας απλούστερης, περισσότερο προβεβλημένης και περισσότερο στοχευόμενης κοινοτικής δράσης.

Για να ληφθεί υπόψη η ποικιλομορφία των στόχων του και για να διασφαλισθεί η προβολή τους, το ΠΚΑ θα αποτελείται από τρία συγκεκριμένα υποπρογράμματα, τα οποία είναι:

- Το πρόγραμμα για την καινοτομία και το επιχειρηματικό πνεύμα θα συνενώσει τις ενέργειες που στοχεύουν στην προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος, της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας και της καινοτομίας. Το πρόγραμμα αυτό θα στοχεύει ειδικότερα στις ΜΜΕ, από τις “ταχέως αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις” (ΤΜΕ) υψηλής τεχνολογίας μέσω των μικροεπιχειρήσεων και των οικογενειακών επιχειρήσεων που αντιπροσωπεύουν την μεγάλη πλειονότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Θα διευκολύνει την πρόσβαση των ΜΜΕ στη χρηματοδότηση και τις επενδύσεις στην φάση εκείνη εκκίνησης τους και ανάπτυξης. Θα επιτρέψει επίσης την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε πληροφορίες και συμβατικές ως προς τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και τις δυνατότητές της καθώς και στην κοινοτική νομοθεσία που εφαρμόζεται σε αυτές και την μελλοντική νομοθεσία για την οποία θα πρέπει να προετοιμασθούν και να προσαρμοσθούν με το ελάχιστο δυνατό κόστος. Με αυτή την προοπτική, οι ευρωπαϊκές υπηρεσίες στήριξης υπέρ των επιχειρήσεων θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο. Το πρόγραμμα προβλέπει εξάλλου την ανταλλαγή των καλύτερων πρακτικών μεταξύ

των κρατών μελών ώστε να δημιουργηθεί ένα καλύτερο ρυθμιστικό και διοικητικό περιβάλλον για τις επιχειρήσεις και την καινοτομία. Θα υποστηρίξει επίσης την προώθηση της οικοκαινοτομίας, ενθαρρύνοντας για πλήρη εκμετάλλευση του δυναμικού των οικότεχνολογιών. Το πρόγραμμα για την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα θα συνεχίσει τις ενέργειες του πολυετούς προγράμματος για τις επιχειρήσεις και το επιχειρηματικό πνεύμα που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2006.

- Το στρατηγικό πρόγραμμα στήριξης σε θέματα τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ) θα έχει ως στόχο την προώθηση της υιοθέτησης και εκμετάλλευσης των τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας (ΤΠΕ), ακρογωνιαίου λίθου της οικονομίας της γνώσης. Το πρόγραμμα θα συμμετέχει στην νέα στρατηγική: “2010: Ευρωπαϊκή κοινωνία της πληροφορίας” και θα ενσωματώσει τους στόχους των προγραμμάτων eTEN, eContentu και Monidis.
- Το πρόγραμμα “Ευφυής ενέργεια- Ευρώπη” θα συμβάλλει στην επιτάχυνση της υλοποίησης των στόχων στον τομέα της βιώσιμης ενέργειας. Θα υποστηρίξει έτσι τη βελτίωση της ενεργειακής επάρκειας, την υιοθέτηση πηγών νέας και ανανεώσιμης ενέργειας, την διαφοροποίηση της ενέργειας και των καυσίμων, την αύξηση του μεριδίου της ανανεώσιμης ενέργειας και η μείωση της τελικής ενεργειακής κατανάλωσης.

Εφαρμογή

Το ΠΚΠ θα διασφαλίσει μια απλή εφαρμογή των στόχων του. Προς την κατεύθυνση αυτή, θα δημιουργηθούν πολλές συνεργασίες στο εσωτερικό του. Πολλά είναι τα κοινοτικά οικονομικά μέσα που θα συμμετέχουν στην στήριξη των επιχειρήσεων. Ο μηχανισμός υπέρ των καινοτόμων ΜΜΕ και εκείνων με ισχυρή ανάπτυξη (MIC) θα ευνοήσει έτσι την προσφορά κεφαλαίου εκκίνησης και λειτουργίας των ΜΜΕ σε αρχικό στάδιο και νέο στοιχείο που εισάγεται από το ΠΚΠ, την προσφορά κεφαλαίου "παρακολούθησης" κατά τη διάρκεια της φάσης επέκτασης. Ο μηχανισμός εγγυήσεις των ΜΜΕ θα διευκολύνει από πλευράς του την πρόσβαση των ΜΜΕ στην χρηματοδότηση μέσω δανείου και στην μικροπίστωση στα ίδια κεφάλαια.

Το ΠΚΠ θα ενισχύσει και θα αναπτύξει τις υπηρεσίες στήριξης υπέρ των επιχειρήσεων, της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας. Οι συγκεκριμένες θα διαδώσουν στις επιχειρήσεις πληροφορίες σχετικές με τις πολιτικές, τη νομοθεσία και τα προγράμματα της κοινότητας, ιδίως αναφορικά με την εσωτερική αγορά και τα προγράμματα- πλαίσια για την έρευνα. Οι υπηρεσίες αυτές θα προσφέρουν επίσης στις επιχειρήσεις πληροφορίες σχετικά με την μεταφορά και καινοτομικών, τεχνολογιών και γνώσεων. Τέλος, το πρόγραμμα- πλαίσιο θα υποστηρίξει τα σχέδια προ της εμπορικής εφαρμογής. Ο στόχος τους θα συνίσταται στην προαγωγή την διάθεση στην αγορά και την οικονομική αποτελεσματική εκμετάλλευση τεχνολογιών, η τεχνική επίδειξη των οποίων πραγματοποιήθηκε ήδη με επιτυχία αλλά που δεν έχουν ακόμα διατεθεί στο εμπόριο. Τα σχέδια αυτά θα εφαρμοσθούν μέσω μίας εταιρικής σχέσης δημοσίου- ιδιωτικού τομέα.

5.4 Αιτίες Περιορισμένης Ανταγωνιστικότητας Της Ελλάδας

Το μείζον ζήτημα που απασχολεί κάθε χώρα είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της. Σε έναν κόσμο που η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ευημερίας των πολιτών καθορίζεται από την επιτυχία στο στίβο της ταχέως εξελισσόμενης διεθνούς οικονομικής σκηνής, κάθε χώρα καταβάλλει προσπάθειες για να γίνει πιο παραγωγική και πιο ανταγωνιστική. Η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, η συμμετοχή στην ΟΝΕ, η στρατηγική γεωπολιτική θέση και η ανάδειξη του δυναμισμού της Ελληνικής οικονομίας είναι πρώτη προτεραιότητα για την Ελλάδα.

Η ελληνική οικονομία βρίσκεται ενώπιον μεγάλων ευκαιριών. Η Ελλάδα δεν είναι απλώς μια οικονομία 10 εκατ. Κατοίκων στο νοτιοανατολικό άκρο της Ευρώπης. Είναι κεντρικός πόλος ανάπτυξης για μια περιοχή με περισσότερους από 160 εκ. κατοίκους. Η Νοτιοανατολική Ευρώπη και η Ανατολική Μεσόγειος αποτελούν μια δυναμικά ανερχόμενη περιοχή, η οποία αναπτύσσεται με έντονους ρυθμούς και στο μέλλον θα αποτελέσει μια υπολογίσιμη οικονομική δύναμη.

Για τις Ελληνικές επιχειρήσεις διανοίγονται νέοι ορίζοντες. Είναι ίσως, η πρώτη φορά που έπειτα από μισό και πλέον αιώνα, οι οικονομίες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Ανατολικής Μεσογείου ανοίγουν σταδιακά. Θετικό παράγοντα για την οικονομία της περιοχής αποτελεί το ξεκίνημα μιας πορείας που σε βάθος χρόνου θα οδηγήσει την Τουρκία στην ευρωπαϊκή οικογένεια. Παράλληλα, στις χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής έχουν ξεκινήσει να υλοποιούνται σημαντικές μεταρρυθμίσεις και να προσφέρεται ένα γόνιμο έδαφος για επενδύσεις. Ως βασικά αίτια για την περιορισμένη μέχρι σήμερα ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας θεωρούνται τα ακόλουθα:

- Τα μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα, τα οποία κάθε χρόνο από την είσοδό μας στην ΟΝΕ υπερέβαιναν σημαντικά το

όριο του 3% του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εξάλειψη τους απαιτεί μια συστηματική προσπάθεια, όχι μόνο για να μειωθεί το έλλειμμα κάτω από το όριο του 3% του ΑΕΠ, αλλά και για να υπάρχουν ισοσκελισμένοι προϋπολογισμοί με σκοπό τη διασφάλιση της μελλοντικής δημοσιονομικής σταθερότητας και μακροοικονομικής ισορροπίας. Τα μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα εκτρέφουν τον πληθωρισμό, στερούν τη χώρα από πολύτιμους πόρους για την υλοποίηση υποδομών και για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής και περιορίζουν κατά συνέπεια, την ανταγωνιστικότητα της χώρας.

- Ο αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας, που αποτρέπει τις ιδιωτικές επενδύσεις, και γενικά τη γραφειοκρατία.
- Η απουσία υποδομών που χρειάζονται για την αύξηση της παραγωγικότητας, η οποία αποτελεί το κλειδί για την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών και των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΑΧΥΤΕΡΟΥ ΡΥΘΜΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Το μήνυμα σχετικά με την επείγουσα ανάγκη εφαρμογής διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για ταχύτερη οικονομική ανάπτυξη και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας έχει επαναληφθεί πολλές φορές. Και πράγματι σήμερα υπάρχει σχεδόν απόλυτη συμφωνία στην Ευρώπη ως προς το είδος των λύσεων που είναι απαραίτητες, προκειμένου οι ευρωπαϊκές οικονομίες να επιτύχουν ταχύτερο ρυθμό διατήρησης ανάπτυξης. Το πρόγραμμα δράσης της Λισσαβόνας, όπως βελτιώθηκε και επανεστιάστηκε πρόσφατα- με την έγκριση και των 25 κρατών μελών της Ε.Ε. – αποδεικνύει αυτήν την ευρεία στήριξη. Αυτό που επείγει τώρα είναι η εφαρμογή αυτών των μεταρρυθμίσεων. Πρέπει να περάσουμε από το στάδιο της υλοποίησης τους. Ας αναφερθούμε λοιπόν σε ορισμένους τομείς που αφορούν τις αγορές αγαθών και εργασίας, όπου θεωρείται ότι είναι απόλυτα αναγκαίο να γίνει περαιτέρω πρόοδος.

Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές εργασίας είναι ζωτικής σημασίας, προκειμένου οι αγορές αυτές να καταστούν πιο ευέλικτες και προσαρμόσιμες, ώστε να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να βελτιωθεί η χρησιμοποίηση του εργατικού δυναμικού. Επίσης είναι σκόπιμο να επανεξεταστεί το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τους μηχανισμούς καθορισμού των μισθών, συμπεριλαμβανομένης της τιμαριθμικής αναπροσαρμογής τους, η οποία εξακολουθεί να υφίσταται σε ορισμένες χώρες. Ένας επαρκής βαθμός διαφοροποίησης στην εξέλιξη των μισθών είναι χρήσιμος, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι μισθολογικές προσαρμογές αντανακλούν διαφορές στην παραγωγικότητα κατά περιοχές και κατά τομείς. Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την αγορά εργασίας πρέπει να συντελεί στην μείωση του ποσοστού ανεργίας,

το οποίο είναι ιδιαίτερα υψηλό στην Ευρώπη, και να μην περιορίζεται μόνο στην διασφάλιση των συμφερόντων όσων ήδη κατέχουν θέσεις εργασίας. Ο τελικός στόχος όλων των συναφών μεταρρυθμίσεων πρέπει να είναι η αύξηση της απασχόλησης με την ενίσχυση των κινήτρων που στηρίζονται στους μηχανισμούς της αγοράς με τρόπο συμβατό και υποστηρικτικό της απαιτούμενης βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Ταυτόχρονα οι πολιτικές που αφορούν την αγορά εργασίας θα πρέπει να συμβαδίζουν με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που οδηγούν στην ενίσχυση του ανταγωνισμού στις αγορές αγαθών και υπηρεσιών. Αυτό με τη σειρά του απαιτεί τη λήψη μέτρων που θα αυξήσουν τον αριθμό των συμμετεχόντων στην αγορά. Η εξάλειψη των σημαντικών φραγμών που εξακολουθούν να πλήττουν τον ανταγωνισμό σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο Ε.Ε. θα βελτιώσει σημαντικά την παραγωγικότητα στην Ευρώπη. Θα πρέπει επομένως να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για τη μείωση του κόστους σύστασης νέων επιχειρήσεων, όπως το κόστος των σχετικών διοικητικών επιβαρύνσεων, καθώς και για την μείωση της γραφειοκρατίας γενικότερα. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην ενίσχυση του ανταγωνισμού, εντός αλλά και μεταξύ των οικονομιών μας, με την απελευθέρωση των συναλλαγών στον τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος καλύπτει περίπου 7 στις 10 θέσεις εργασίας στην Ε.Ε. Η διασφάλιση ενός θεσμικού πλαισίου που ενθαρρύνει τη δημιουργία και την επέκταση επιχειρήσεων θα πρέπει, συνεπώς, να αποτελεί μια από τις προτεραιότητες της οικονομίας, σε συνδυασμό με τη στήριξη της καινοτομίας και τη διάδοση της τεχνολογικής πρόοδου. Προκειμένου να τιθασεύσουμε επιτυχώς την τεχνολογική πρόοδο- και συνεπώς να συναγωνιζόμαστε στις παγκόσμιες αγορές στηριζόμενοι στην υψηλή ποιότητα και την επιστημονική και τεχνολογική καινοτομία- έχει καίρια σημασία η συνεχής βελτίωση του ανθρώπινου κεφαλαίου.

Αποδεικνύεται εμπράκτως ότι οι συγκεκριμένες προτάσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν επιτυχία, από την πείρα των χωρών του Βορρά, ιδιαίτερα των Σκανδιναβικών, οι οποίες εφάρμοσαν τέτοιου είδους διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις την προηγούμενη δεκαετία- χωρίς ωστόσο να εγκαταλείψουν τα βασικά χαρακτηριστικά του αποκαλούμενου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου. Οι χώρες αυτές δρέπουν σήμερα τα οφέλη αυτών των μεταρρυθμίσεων από την άποψη της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της τεχνολογικής υπεροχής. Στόχος όλων θα πρέπει να αναλύεται τι είναι αποτελεσματικό και τι δεν είναι, και να προσαρμόζονται οι κατάλληλες πολιτικές στις τοπικές συνθήκες. Με αυτόν τον τρόπο θα αποφευχθούν περιττές ρυθμίσεις ή γραφειοκρατικές διαδικασίες οι οποίες μπορεί να αντανάκλουν καλές προθέσεις αλλά καταλήγουν να παρεμποδίζουν την ανάπτυξη, λόγω της επιβολής διοικητικών επιβαρύνσεων.

Στις προσπάθειες αυτές για τη βελτίωση των αναπτυξιακών επιδόσεων των ευρωπαϊκών οικονομιών, ουσιαστικό ρόλο διαδραματίζει η δημοσιονομική πολιτική. Πέραν του ότι η άσκηση συνετής δημοσιονομικής πολιτικής είναι απαραίτητη για τη στήριξη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής η οποία είναι προσανατολισμένη στην σταθερότητα των τιμών, η υγιής δημοσιονομική θέση μίας χώρας αποτελεί βασικό στοιχείο στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επενδυτών, των επιχειρήσεων και των καταναλωτών στις μακροπρόθεσμες αναπτυξιακές προοπτικές της οικονομίας. Οι δημόσιες δαπάνες θα πρέπει να στοχεύουν στην παροχή αποδοτικών και ανταγωνιστικών δημόσιων υπηρεσιών. Η εξυγίανση και αποτελεσματική λειτουργία του δημόσιου τομέα μπορεί επίσης να ασκήσει καταλυτική θετική επίδραση και στη συνεχιζόμενη αναδιάρθρωση του ιδιωτικού τομέα, εξαλείφοντας δυσκαμψίες και καταργώντας δομές που

παρακωλύουν τον ανταγωνισμό και επηρεάζουν δυσμενώς την αποδοτικότητα και την προσαρμοστικότητα της οικονομίας.

Τέλος, η δημοσιονομική πολιτική δεν πρέπει να στοχεύει μόνο στη μείωση της δημοσιονομικής επιβάρυνσης που απορρέει από τα υπερβολικά δημόσια ελλείμματα και το υψηλό δημόσιο χρέος, αλλά θα πρέπει και να αποδίδει τη δέουσα σημασία στην "ποιότητα των δημόσιων οικονομικών", η οποία προσδιορίζεται από τη διάρθρωση των δημόσιων δαπανών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ» 2000 - 2006

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Αριθ. Μέτρ.	Τίτλος Δράσης Κρατικής Ενίσχυσης	Κρατική Ενίσχυση (Αριθ. Αναφοράς)	Επιστολή Αποδοχής Πρωτόκολλο
2.1	Οικονομικά κίνητρα για την ενίσχυση μεμονωμένων ιδιωτικών ενεργειακών επενδύσεων	N323/2001	C(2001)3968fin/11.12.2001
2.2	Ποιοτικός εκσυγχρονισμός Ξενοδοχείων και κάμπινγκ Γ' τάξης και άνω βάσει του Ν.2601/98	N 59/A/1998	SG(99)D/884/03.02.1999
2.2	Ποιοτικός εκσυγχρονισμός Ξενοδοχείων, κάμπινγκ και ενοικιαζόμενων επιλωμένων δωματίων και διαμερισμάτων, που δεν υπάγονται στον Ν2601/98	R69/2001	
2.2	Επιχειρηματικά Σχέδια ΜΜΕ όλων των κλάδων	R69/2001 R70/2001	
2.3	Ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων Ν. 2601/98 Τομέας Μεταποίησης	N 59/A/1998	SG(99)D/884/03.02.1999
2.4	Ενίσχυση συνεχιζόμενων επιχειρηματικών σχεδίων του Ν2234/94 και του Νόμου 2601/98 (πρώην άρθρο 23 ^α του Ν1892/90)	N 59/A/1998	SG(99)D/884/03.02.1999
2.4	Ενίσχυση συνεχιζόμενων Ειδικών Επενδύσεων του Ν 2601/98 (πρώην άρθρο 23β του Ν1892/90)	N 59/A/1998	SG(99)D/884/03.02.1999
2.5	Τεχνολογικός Εκσυγχρονισμός Επιχειρήσεων	N187/2002	C(2002)3497/11.10.2002
2.5	Οργανωτικός εκσυγχρονισμός ΜΜΕ	R69/2001	
2.5	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας μεσαίων επιχειρήσεων μεταποίησης και εργαστηρίων παροχής υπηρεσιών	R70/2001	
2.6	Δημιουργία Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών Υψηλής Τεχνολογίας (ΚΕΣΥΤ)	N 320/2003	C(2003)4505fin/16.12.2003
2.7	Επιχειρηματικά σχέδια ΜΜΕ	R70/2001	
2.7	Προώθηση της δικτύωσης των ΜΜΕ (Clustering)	N627/2001	C(2003)96/4.02.03
2.8	Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των νέων	R69/2001	
2.8	Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας των γυναικών	R69/2001	
2.8	Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ατόμων με αναπηρίες.	R69/2001	
2.9	Ενίσχυση περιβαλλοντικών σχεδίων	R69/2001	
2.9	Ενίσχυση Περιβαλλοντικών Συνεργασιών	R70/2001	
2.9	Ενίσχυση της Δημιουργίας /Επέκτασης Μονάδων για την Διαχείριση ή/και Αξιοποίηση Αποβλήτων	R70/2001	
2.9	Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις Πρόληψης και Αντιμετώπισης Βιομηχανικών Ατυχημάτων Μεγάλης Έκτασης	R70/2001	
2.10	Ίδρυση και λειτουργία του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΜΕ)	R69/2001	
2.11	Ενίσχυση μικρομεσαίων εμπορικών επιχειρήσεων	R69/2001 ή R70/2001	
2.12	Έργα αναβάθμισης και παρεμβάσεις προστασίας του περιβάλλοντος σε επιλεγμένες υφιστάμενες βιομηχανικές περιοχές (ΒΙ.Π.Ε) εθνικής εμβέλειας της ΕΤΒΑ	N24/2003	C(2003)2368/15.7.2003
2.12	Έργα επέκτασης, συμπλήρωσης και αναβάθμισης υφιστάμενων βιομηχανικών περιοχών (ΒΙ.Π.Ε.) εθνικής εμβέλειας, όπου δημιουργούνται ιδιωτικοί ή μικτοί φορείς διαχείρισης	N557/2002	C(2003)1568/08.05.2003
2.12	Έργα ανακαίνισης και επαναχρησιμοποίησης για	N557/2002	C(2003)1568/

	βιομηχανική χρήση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών κτιρίων		08.05.2003
2.12	Δημιουργία νέων ΒΙ.ΠΕ. εθνικής εμβέλειας	N557/2002	C(2003)1568/ 08.05.2003
3.1	Εφαρμογή επιδεικτικών έργων καινοτόμων τεχνολογιών	N92/04	C (2004)3186/ 11.08.2004
3.1	Προσδιορισμός αξιοπιστίας και απόδοσης ενεργειακού εξοπλισμού και ενεργειακών προϊόντων	R69/2001 ή R70/2001	
3.2	Ενίσχυση / επιβράβευση Επιχειρήσεων για την υιοθέτηση του Ευρωπαϊκού Μοντέλου Επιχειρηματικής Αριστείας ή του Εθνικού Βραβείου Ποιότητας ή για την ανάπτυξη Συστημάτων Επιχειρηματικής Αριστείας / Αριστεία σε επιχειρήσεις στην έρευνα και τεχνολογία	TO BE NOTIFIED	
3.3	Αριστεία σε επιχειρήσεις	R69/2001	
4.1	Υποστήριξη ερευνητικών Μονάδων για την προτυποποίηση και την εμπορική εκμετάλλευση ερευνητικών αποτελεσμάτων. Εντοπισμός και αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων με δημιουργία νέων επιχειρήσεων (spin off) –Α' ΦΑΣΗ	R69/2001	
4.1	Υποστήριξη ερευνητικών Μονάδων για την προτυποποίηση και την εμπορική εκμετάλλευση ερευνητικών αποτελεσμάτων. Εντοπισμός και αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων με δημιουργία νέων επιχειρήσεων (spin off)- Β' ΦΑΣΗ	N412/2002	C(2002)4466fin/ 27.11.2002
4.2	Ενίσχυση θερμοκοιτίδων και E&T πάρκων	N375/02	C(2002)4031fin/ 30.10.2002
4.3	Πρόγραμμα Ανάπτυξης Βιομηχανικής Έρευνας και Τεχνολογίας (ΠΙABET) από επιχειρήσεις με ήδη αναπτυγμένη παραγωγή και εμπορική δραστηριότητα	N39/87	DG COMP 0689./6.07.94
4.3	Πρόγραμμα Ανάπτυξης Βιομηχανικής Έρευνας και Τεχνολογίας για επιχειρήσεις που ξεκινούν την παραγωγική και εμπορική τους δραστηριότητα (ΠΙABET-NE)	N760/2001	E(2001)4750 21.12.2001 και τροποπ. D/52584/23.04.03
4.3	Προώθηση έργων επίδειξης και καινοτομίας (ΠΕΠΕΡ)	N545/2001	E(2001)4751 21.12.2001
4.3	Ανάπτυξη και δικτύωση των οργανισμών παροχής υπηρεσιών σε θέματα μεταφοράς τεχνολογίας και καινοτομίας (ΤΕΧΝΟΜΕΣΙΤΕΙΑ)	R70/2001	
4.3	Διακρατικές Συνεργασίες	R69/2001	
4.3	Διεθνής συνεργασία σε βιομηχανική έρευνα	N776/01 τροποπ N392/2002	E(2001)4767 28.12.2001 C(2002)1729 02.07.2002
4.5	Κοινοπραξίες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης σε τομείς εθνικής προτεραιότητας	N547/2001	E(2002)140 21.01.2002
5.1	Ενίσχυση εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής	N.59/A/1998	SG(99)D/884 03.02.1999
5.2	Παρεμβάσεις υποστήριξης επιχειρήσεων του τουριστικού τομέα για αξιοποίηση του πολιτιστικού αποθέματος	R69/2001	
5.4	Ενίσχυση ΜΜΕ για επενδύσεις διατήρησης και τουριστικής αξιοποίησης του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού αποθέματος	R69/2001 R70/2001	
6.3	Έργα προώθησης καινοτόμων λύσεων	N724/2002	C(2003)1651fin/ 27.05.2003
7.1	Διείσδυση του φυσικού αερίου στον οικιακό και τριτογενή τομέα	N 90/2000 (ex.N. 571/2000)	SG(2001) D289011/ 06.06.2001
7.2	Ενίσχυση της δημόσιας ασφάλειας στη διακίνηση πετρελαίου και των προϊόντων του	N527/2002	C(2003)903fin/ 02.04.2003
7.3	Ανάπτυξη και προώθηση νέων υλικών, νέων τεχνολογιών και νέων χρήσεων των ορυκτών πρώτων υλών	R70/2001	D/533363/ 28.06.2002
8.1	Κατάρτιση εργαζομένων σε επιχειρήσεις του τουριστικού τομέα (Μέρος της δράσης που αφορά στην Ενδοεπιχειρησιακή Κατάρτιση)	R69/2001	
8.2	Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού των επιχειρήσεων που θα ενισχυθούν στο πλαίσιο του μέτρου 2.5	R69/2001	
8.2	Εκπαίδευση – υποστήριξη επιχειρήσεων για την	R69/2001	

	εξοικείωση με το διαδίκτυο στο πλαίσιο του προγράμματος «Δικτυωθείτε» (Μέρος της δράσης που αφορά στα βραβεία προς τις επιχειρήσεις)		
8.3	Τοποθέτηση Ερευνητικού Προσωπικού στις Επιχειρήσεις (ΗΡΩΝ)	N93/2002	E(2002)798/17-04-2002 D229449/18.04.2002
8.3	Ειδικά Τεχνολογικά Ζητήματα	Μέρος της δράσης που αφορά σε επιχειρήσεις με 68/2001	

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ❖ “ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ”, ΤΟΜΟΣ Γ’ Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ
- ❖ “ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ, ΔΙΚΑΙΟ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ” ΝΙΚΟΣ ΜΟΥΣΗΣ, 11^η αναθεωρημένη έκδοση
- ❖ “ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΘΕΣΜΟΙ, ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ”, ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΙΤΕΛΗΣ
- ❖ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΛΙΤ. ΚΟΜΜΑΤΑ: 2000-2004, ΣΩΤΗΡΗΣ ΖΑΡΤΑΛΟΥΔΗΣ
- ❖ ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ 2001
- ❖ ΝΙΚΟΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ – ΣΤΕΦΑΝΟΥ 2001

ΠΗΓΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

www.europa.eu.int

www.antagonistikotita.gr

www.ypan.gr

www.eurostat.com